

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 34
júl, august 2024
cena 1,90 eura

7-8

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

S ľahkosťou zabavovali majetky. I ľudí.

NÁŠ ROZHOVOR

Komunistický režim si v 50. rokoch minulého storočia vyskúšal svoju vládu nad občanmi a vyšlo mu to. Stačilo označiť majetného človeka za nepriateľa režimu a putoval trebárs do Jáchymova a jeho majetok prepadol štátu. Tieto praktiky si treba pripomínať, najmä po skúsenosti s korona krízou. Komunisti však ľudí nielen izolovali, ale ešte im zobrali aj všetok majetok. Mnohí museli zaplatiť tiež pokutu, ako starý otec Ivana Klimenta, Juraj Kliment. Poďme sa o tom, čo sa stalo v Tuháre v roku 1952 porozprávať s vnukom politického väzňa komunizmu Juraja Klimenta, Ing. Ivanom KLIMENTOM (1969).

● Prečo ste vstúpili do organizácie protikomunistického odboja?

Kvôli dedovej pamiatke. Mal iba 65 rokov, keď zomrel (v roku 1979), pritom bol zdravý, nemal žiadne

Ing. Ivan Kliment

Foto Eva Zelenayová

záznamy v zdravotnej dokumentácii, no to, čo prežil, by položilo aj slona.

● Porozprávajte, čo prežil?

Otec mu zahynul v prvej svetovej vojne, mal iba devätnásť rokov. Dedo teda vyrastal bez otca. Keď dosiahol vek dospelosti, mohol prevziať majetok po otcovi.

● Aký to bol majetok?

Išlo o 34 ha pôdy, na ktorej hospodáril spolu s bratrancom. Pestovali raž, mali kone a voly na obrábanie polí. No prišli „červení kméri“ a všetko mu zobrali do družstva.

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLĚ

Ján Litecký Šveda O progresívnej demokracii	2
Eva Zelenayová Pozor na silu médií	3
16. snem PV ZPKO	4-8

Marián Tkáč Čo pútal Masaryka k Mussolinimu	9
Juraj Vrábel Prešovský Sobor	15

Martin Lacko Ján Klinovský - obeť povstania	17
Ján Košiar Saleziánsky svetobežník	18

Ján Greš Temnota - recenzia	19
Juraj Hurný ml. Moje detstvo v Žemberovciach	19

ročník 34 • júl, august 2024

O progresívnej demokracii

Možno na letné mesiace tento úvodník nie je až také oddychové čítanie, ale sami tušíte, že sa tu opäť začali rojiť problémy, o akých sme si mysleli, že pádom komunizmu, akokoľvek operetným, sa už také niečo skončilo.

V predošlom čísle, kde sme sa zhrozene pozastavili nad atentátom na premiéra Roberta Fica, sme ako východzí bod použili fotku atentátnika, ako stojí pri dvoch plagátoch. Ten jeden, „Smerom k sviniam“ nám poslužil na plastické predstavenie tak „hlbky“ ako aj „kultúry“ Marxovej „filozofie“, ktorej bol atentátnik obeťou. Na druhom plagáte však bol ešte hrozivejší nápis: „Zlu nikdy neustúpime!“ Ten nám nechtiac ukazuje celú hĺbku ideologického šialenstva, ktoré sa tu rozplazilo ani nevedno ako. Už nie názory, argumenty sú predmetom sporu – predmetom nenávisti je veľká časť spoločnosti, ktorá len volí tak, ako si úprimne myslí, že je to pre ňu dobré. Zlo je ale niečo iné – to sú vraždy, mučenie, väznenie za názory... No keď má vládnúť nekonečné „dobro“ a „pravda“, už aj omyl a pochybnosti sú nielen nebezpečné, v chápaní manichejcov je to priam trestný čin. Demokracia ako skandovanie predložených aktivistických hesiel je však jej popretie. Ďalší nositeľ „objektívnej“ pravdy, dokonca bývalý prokurátor, ktorý by mal neutrálne chrániť právo, presne v štýle svojho učiteľa Marxa píše: „Musíme uskutočniť čo je v našich silách, vykoreňovať zlo na poliach, ktoré poznáme.“ Nuž, na našom pamätníku na cintoríne Vrakuňa je už niekoľko tabúl obetí s menami, ktoré takito bojovníci proti zlu úspešne „vykorenili.“

V rannom stredoveku vždy raz za čas na pokraji kresťanstva a viery vznikali heretické hnutia. Jedno z najznámejších boli gnostici, paradoxne od slova gnosis – poznanie. Títo opovrhovali tak kresťanstvom, ako aj gréckou filozofiou. Vrcholom poznania bolo pre nich nejasné mystické nazretie do ich chápania súcna, ktoré si vsugerovali ako najvyššiu jasnosť a múdrosť. Mechanicky delili všetko na dobré a zlé a obyčajný život považovali za dielo diabla. Hnutia založené na podobných predpokladoch sa v Európe vždy raz za čas objavovali, raz ako katari, neskôr mali k nim veľmi blízko puritáni. V súčasnosti agendu gnostikov prebrali komunisti a ich potomkovia, vrátane krvavých rituálov, ktorými sa preslávili niektoré sekty stredoveku. Ich najškodlivejšie oživenie bola Francúzska revolúcia. Jeden z postrehov praotca konzervativizmu, Edmunda Burkeho o nej bol: „Pretože príliš nenávidia neresti, málo milujú ľudí.“ Manichejské rozlíšenie na dobrých a zlých si najviac užívala gilotína, ktorej svižný „takt“ aj Marx s Engelsom si úprimne pochvalovali.

Súvis gnózy a gnostikov s modernou politikou 20. storočia ako prvý popísal rakúsky filozof Eric Voegelin. Politickí protivníci už nebojujú o moc či o ekonomické smerovanie, je to už boj svet-

la s temnotou. Náboženstvo je rovnaký nepriateľ ako zdravý rozum. Uzavretosť voči obom je hádam najtypickejšia vlastnosť fanatikov. Samotný svet je iba utrpenie a väzenie, z ktorého treba uniknúť. No oni poznajú, ba majú v ruke čarovný prúťik, ktorý nastolí raj na zemi.

V súčasnosti úlohu gnostikov prebrali sekularizovaní intelektuáli. Tí z individuálneho a veriaceho človeka spravili iba anonymného člena masy, luzu, ktorej celá hodnota spočíva v tom, či podporuje alebo nepodporuje „progres“, či je alebo nie je ochotná skandovať na orwellovskom „dni nenávisti“.

Kontrola myslenia sa začína kontrolou slov

Stredovekí gnostici by už len závideli súčasným progresívnym vedcom. Ich amatérske mystické vnuknutia teraz ďaleko prevyšujú „vnuknutia“ časti moderných vedcov, pre ktorých slobodná vôľa či morálna autonómia sú len reliktmami mýtickej, predvedeckej doby. Pre nich je všetko živé a neživé vedecky prebádateľné, vypočítateľné, subjekt a duch sú len fyziologické procesy. Nuž, takéto niečo ozajstný vedec, ktorý úprimne a pokorne skúma svet, nemôže napísať ani náhodou. To je dedičstvo gnostického marxizmu-leninizmu, ktorý chce vládnúť pomocou pár mechanických poučiek, tejto zmesi hlúposti, nevychovanosti, hyenizmu, bezočivosti a NENÁVISTI voči celému svetu. Hlavne útok na náboženstvo je útokom na to, čo nás dvíha, na všetky naše skryté možnosti, o ktorých ani sami nevieme. Na konci má zostať len červ bez duše, ktorého možno ľahko manipulovať a keď treba, bez výčitiek svedomia ho rozpučiť.

Jedno z najväčších nebezpečenstiev pre demokraciu je, keď občania prestanú hľadať uskutočnenie svojich záujmov, lebo je nastolený gnosticko-náboženský „režim pravdy“. A ten rozožiera celý spoločenský život. Jeho typickým prejavom je ideologizácia umenia, ktorú momentálne zažívame až v neľudských rozmeroch. Žiadna kultivácia ducha, imaginácia, umenie sa bezo zvyšku stráca v kľúčovom objatí schématicizmu a propagandy.

Samozrejme aj demokracia, ako každý režim, je založená na konkrétnom prenose a uskutočňovaní moci, aj na policajnom násilí. Ale toto by malo postihovať iba trestné činy, nie názory. Demokracia sa nemôže ani brániť, keď má niekto voči nej „pravdu“. Kontrola myslenia sa začína kontrolou slov. Policajti ako súčasť politiky sú typickou vlastnosťou každej diktatúry.

A na záver už len postreh veľkého teoretika propagandy, francúzskeho filozofa Jacquesa Ellula ešte z roku 1962: „Pokiaľ sa demokracia stane predmetom propagandy, stane sa rovnako totalitná, rovnako autoritárska a vylučujúca ako diktatúra.“

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Jozef Rydlo, Juraj Vrábek a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku: 1,90 EURA** ● **Predplatné 20 EUR**/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Ing. Stanislava Porubčana

• Ako sa vám žije dnes?

„Som synom politického väzňa Alexandra Porubčana. Narodil som sa v roku 1949 ako jeho prvorođený syn. Môj otec mal vtedy 28 rokov, bol mladý, mal pred sebou sľubnú kariéru a život. Chodil do obecnej a meštianskej školy v Ilave. Vyučil sa za strojného zámočníka, pracoval „vo fachu“ na veľkostatku vo vtedy malej dedinke Dubnica. Po získaní vodičského preukazu v roku 1941 pracoval ako zvárač na oprave

mostov pri Strečne. Bol zručný a dobrý technik.

V roku 1946 nastúpil na päťmesačnú základnú vojenskú službu, najskôr vo Velešíne, odkiaľ vojakov prevelili do Plzne. Bolo chvíľu po vojne, Plzeň bola plná bývalých vojakov i civilov všelijakých národov Európy i Ameriky, amerických, nemeckých, francúzskych, slovenských, poľských vojakov. Boli tam i zajatci nemeckí, slovenskí, ktorí pracovali po Európe, usilovali sa niečo zarobiť a čím skôr vrátiť sa do svojich domovov. V tejto mäteži národov sa môj otec cítil dobre. Osvojil si angličtinu i nemčinu, práce bolo všade dosť a on sa práce nebál. **Pokračovanie na 13. strane**

Pozor na silu médií

Od médií sa očakáva, že budú predovšetkým informovať. Už Ján Vojtaššák upozornil na bulvárny charakter tlače v USA. Po roku 1989 sa médiá stále viac využívajú ako nástroj moci či získania moci. Médiá majú zvláštne postavenie na trhu. Nikto iný nemá také prostriedky na vlastnú obhajobu ako ony. Navyše, majú schopnosť osloviť medzinárodné inštitúcie, ktoré sú voči médiám vždy ústretové. Z jednoduchého dôvodu: nejestvuje rovnocenný nástroj na ich usvedčenie z nekalých úmyslov. Ak sa tak predsa len stane, dávno dosiahli svoj cieľ.

Z médií často zaznieva, že politici musia zniesť oveľa viac „kritiky“ ako bežní občania. Náhodou som v slovníku spišského nárečia natrafila na slovo zlodej, ktorého preklad do slovenčiny slovník uvádzal, že sa rovná Robert fico. Áno s malým písmenom, zrejme z alibizmu. Kam vedie neobmedzená sloboda slova voči politikom sme mali možnosť vidieť v priamom prenose pri atentáte na premiéra. Nie je to pravda, že politici musia zniesť viac. V nemeckom tlačovom zákone naopak, postihujú nepravdivé výroky voči politikom oveľa tvrdšie než u bežných ľudí s odôvodnením, že politici majú väčší vplyv na obyvateľstvo. Ibaže pri akom-

koľvek pokuse vnieť do našej mediálnej legislatívy ochranné prvky voči dehonestujúcim nepravdivým výrokom smerom k politikom, médiá hlavného prúdu sa tvrdo ohradzovali a ohradzujú. Prekážalo im aj právo na odpoveď či opravu, lebo vraj politici majú dosť možností vyjadriť sa na verejnosti. A tak sa mediálny priestor stal ringom vulgárneho kreativizmu jeho tvorcov.

SLOVO SVEDECTVA

Po parlamentných voľbách sa stalo pravidlom, že opozičné strany zvolávali mítingy proti vláde. Vraj preventívne, aby vláda neprijala také zákony, aké by sa opozícii nepáčili. Podobný trend sme zaznamenali vo Francúzsku. Brussels Signal priniesol správu: „Viac ako 200 štátnych zamestnancov vo francúzskom školstve pred nadchádzajúcimi predčasnými parlamentnými voľbami prejavilo odpor voči tvrdej pravicovej strane Národné združenie (RN). Francúzski verejní zamestnanci „nebudú poslúchať“ tvrdú pravicu RN, ak sa dostane k moci.“ Ibaže tento trend nie je vôbec nový. V prvej polovici 90. rokov minulého storočia som od vtedajšieho predsedu KDĽ Jána Čarnogurského dostala podobnú odpoveď na otázku, prečo organizujú mítingy za slobodu slova, keď ju nikto neohrozuje. Vraj preventívne.

Čo teda v rámci „preventívnej“ politiky môžu občania očakávať zo strany STVR? Samozrejme, že súčasné personálne obsadenie verejnoprávneho telerozhlasu sa bude voči novému zákonu brániť všetkými prostriedkami. A využije na to aj medzinárodné organizácie. Veď šéfkou spravodajstva je bývalá redaktorka Rádia Slobodná Európa Mária Hlucháčňová, ktoré v 90. rokoch šíriло nepravdivý naratív a obviňovalo vtedajšiu politickú reprezentáciu z toho, že neumožnila referendum o zotrvaní či nezotrvaní spoločného štátu s Čechmi. Z (ne)slovenských médií nikdy nezaznela informácia, že federácia ako vznikla prijatím zákona o federácii, tak hlasovaním vo federálnom parlamente aj zanikla. Za boli poslancové kluby HZDS a SNS, proti KDĽ a SDĽ. Bez podpory dvoch poslancov z klubu SDĽ by zákon nebol prešiel. Jeden z nich, Štefan Nižňanský, sa neskôr stal generálnym riaditeľom STV. Preto (ne)slovenská vláda musela zrušiť STV a vytvoriť telerozhlas, aby dostala slovenského riaditeľa preč z inštitúcie. Je najvyšší čas urobiť z verejnoprávneho média médium zastávajúce národnostátne záujmy a nie byť propagandistom liberalizmu.

Pozor na silu médií. Aj nedávno ma jeden náš člen upozornil na tých dvoch zlých pánov z vily Tugendhat...

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Z rokovania 16. snemu PV ZPKO

Prvoradé sú viera, vlastenectvo a odmietanie komunizmu

Po dvoch rokoch od konania 15. snemu sa v Žiline 21. júna 2024 uskutočnil 16. snem PV ZPKO. Vo funkciách potvrdil predsedu Jána Liteckého Šveda, podpredsedami sa opäť stali Štefan Novák a Rafael Rafaj a post predsedu Republikovej kontrolnej komisie obhájil Miroslav Pleceník. Moderátorom snemu bol duchovný organizácie Ján Košiar.

V úvode správy o činnosti predsedu PV ZPKO Ján Litecký Šveda zdôraznil, že nikdy by sme nemali zabudnúť na to, že sme trpeli kvôli trom veciam: viere, vlastenectvu a odmietaniu nezmyselného komunizmu. „Týmto trom základným veciam sa nesmieme ani náhodou spreneveriť, lebo mnoho ľudí

za ne položilo svoje životy. Ich mená sú uvedené aj na tabuliach pamätníka obetí komunizmu na cintoríne v bratislavskej Vrakuni,“ povedal. Pripomenul, že ciele komunistickej ideológie sú v spoločnosti stále prítomné – zničiť rodinu i obyvateľstvo kresťanskej Európy prijímaním rasistických zákonov. Varoval, aby sa naši členovia nedali oklamať gender ideológiou a imigráciou. Veď 20. storočie preverilo práve politických väzňov a tí, čo nesú ich odkaz sú aristokraciou národa. Ďalej sa venoval kontaktom a spolupráci s inštitúciami, informoval o aktivitách, ktoré počas roka organizuje PV ZPKO, aj o tých, na ktorých sa naši členovia zúčastňujú ako hostia. V závere svojho vystúpenia sa poďakoval všetkým, čo sa zaslúžili o fungovanie organizácie.

Podpredseda PV ZPKO Rafael Ra-

faj si spomenul na pesničku s textom: stredovek neskončil, stredovek trvá a povedal, že on by povedal, že komunizmus neskončil, komunizmus trvá. Inak sa podľa neho nedá vysvetliť, prečo nás štátna reprezentácia nechce brať do úvahy. A zdôraznil, že našim cieľom je hovoriť pravdu o rokoch komunistického režimu a odovzdávať posolstvo mladej generácii. Vyslovil nádej, že po zmene zákona o RTVS bude mať v novej STVR svoje miesto aj naša organizácia. Upozornil na skutočnosť, že je nevyhnutné zabrániť obnove totalitného režimu cez moderné ideológie. Vlastná skúsenosť je nenahraditeľná, zdôraznil. „Sme pokračovateľmi boja za slobodu a demokraciu, to je naše miesto v spoločnosti a takto je potrebné argumentovať pri akejkoľvek komunikácii“, požiadal prítomných.

Priateľstvá poznačené rovnakým osudom.

Foto Eva Zelenayová

Pohľad na predsednícky stôl snemu.

Foto Eva Zelenayová

Radost zo stretnutia.

Foto Eva Zelenayová

Odovzdali medaily PV ZPKO za zásluhy

Smutnou kapitolou snemu bola správa o hospodárení, ktorú predniesla Eva Litecká Švedová. Počas rokov 2022 i 2023 dotácia od štátu predstavovala 40 tisíc eur, čo takmer umŕtvilo činnosť organizácie. Bez darcov, najmä na vydávanie *Svedectva*, ktoré bývalá vláda zakázala financovať z prostried-

kov štátu, by zanikla dôležitá forma komunikácie a informovanosti členskej základne.

Správu Republikovej kontrolnej komisie PV ZPKO predniesol jej predseda Miroslav Pleceník. Konštatoval, že počas celého funkčného obdobia komisia pracovala v zložení Ing. Peter Svoreň a Ing. Miroslav Pleceník, a že predseda sa zúčastňoval všetkých

zasadnutí Výkonnej rady PV ZPKO a boli mu k dispozícii všetky dokumenty. Pripomenul, že do právomoci RKK, podľa platných stanov, patrí najmä kontrola hospodárenia s majetkom, vyjadrenie sa k ročnej účtovnej uzávierke a plnenie uznesenia snemu. Konštatoval, že všetky úlohy boli splnené.

Počas snemu odovzdal predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda 44 medailí za záslužnú činnosť pre našu organizáciu. Margita Zimanová sa priamo na ceste zo snemu zastavila u Júliusa Homolu, aby mu odovzdala medailu. Podobne za viacerých členov, ktorí sa zo zdravotných dôvodov nemohli zúčastniť rokovania snemu, prevzali medaily regionálni funkcionári organizácie.

Prenasledovanie postihlo aj deti

V diskusii **Rafael Rafaj** navrhol opätovne požiadať vládu SR a poslancov NR SR o novelizáciu zákona č. 274/2007 Z.z. tak, aby medzi oprávnené osoby na poberanie príplatku k dôchodku po bývalom politickom väzňovi boli zaradené aj deti politických väzňov. Tiež upozornil na možnosť viaczdrojového financovania PV ZPKO zo strany verejnej a štátnej správy, na čo však je nevyhnutná výnimka pre našu organizáciu.

Pokračovanie na 7-8. strane

Medailu preberá Mária Dvorčáková, predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove. Foto Eva Zelenayová

Medailu preberá Kvetoslav Gregor, predseda RO PV ZPKO v Žiline. Foto Eva Zelenayová

Medailu preberá Helena Halková, predsedníčka RO PV ZPKO v Banskej Bystrici. Foto Eva Zelenayová

Medailu preberá Juraj Vrábel, predseda RO PV ZPKO v Košiciach. Foto Eva Zelenayová

Medailu preberá Helena Hošťáková, predsedníčka RO PV ZPKO v Trenčíne. Foto Eva Zelenayová

Medailu preberá Alžbeta Loudová, predsedníčka RO PV ZPKO v Nitre. Foto Eva Zelenayová

Prvoradé sú viera, vlastenectvo a odmietanie komunizmu

Pokračovanie z 5. strany

Pavel Mihalič upozornil, že cieľom našej organizácie by malo byť, aby sme zabezpečili jej budúcnosť, čo znamená, že bude schopná odovzdať posolstvo mladej generácii, aby nebola ľahostajná k vlastným dejinám. Vysoko ohodnotil účasť mladých na tohtoročnom Jáchymovskom pekle a poďakoval sa tiež všetkým za Svedectvo.

Juraj Vrábek oboznámil prítomných so súčasným stavom vyhlásenia Titusa Zemana za patróna politických väzňov. V tejto súvislosti Ján Košiar pripomenul, že naši zosnulí členovia Ján Brichta a Anton Semeš boli prítomní pri vyhlásení Titusa Zemana za blahoslaveného.

Margita Zimanová upriamila pozornosť na rozkol v našej organizácii v roku 1999, keď z nej odišla časť členskej základne. Požiadala vedenie organizácie, aby navštívilo prezidenta SR a vysvetlilo mu dôležitosť pamätníka obetiam komunizmu na bratislavskom cintoríne Vrakuňa, aby 17. novembra vzdal úctu všetkým obetiam komunizmu, nielen pri Bráne slobody, ktorá pripomína obeť útekov za hranice.

Medailu preberá Eva Hluchová, predsedníčka RO PV ZPKO v Trnave.

Foto Eva Zelenayová

Nedocenený protikomunistický odboj

Mária Dvorčáková oslovila delegátov snemu: vážení bratia a sestry, čím prítomným pripomenula, ako sa oslovovali po založení organizácie v roku 1990. Poukázala tiež na skutočnosť, že už prvá púť KDH v Levoči na Mariánsku horu sa konala 27. 8. 2000 ako púť KDH a politických väzňov. Išlo práve o tú skupinu, ktorá v roku 1999

opustila organizáciu politických väzňov, založila novú pod pôvodným názvom organizácie.

Jozef Dečo povedal, že bol pri tom, keď sa menil názov organizácie. „Išlo sa na MV SR, išiel som s pánom Porubským. Na MV SR nám povedali, že netreba názov dať chrániť“, vysvetlil, ako sa mohlo stať, že časť členstva založila novú organizáciu a zmocnila sa jej pôvodného názvu.

Kvetoslav Gregor sa poďakoval podpredsedovi PV ZPKO Štefanovi Novákovi za organizáciu slovenskej účasti na pietnej spomienke Jáchymovské peklo. Na všetky podujatia je nevyhnutné zabezpečiť čo najväčšiu účasť našich členov, zdôraznil. Navhol, aby do uznesenia bola zahrnutá aj požiadavka na financovanie aktivít aj zo strany žúp a MK SR.

Ján Litecký Šveda reagoval na otázky delegátov. Povedal, že každú vládu, jej ministra zahraničných vecí, žiadali, aby zahraničné delegácie nasmerovali k centrálnemu pamätníku politických väzňov do Vrakuňa, ale nešli sme porozumenie.

Košičanom bolo veselo...

Foto Eva Zelenayová

Pokračovanie na 8. strane

Prvoradé sú viera, vlastenectvo a odmietanie komunizmu

Dokončenie zo 7. strany

Každý rok, 17. novembra, pozývame všetkých ústavných činiteľov, diplomatický zbor, predstaviteľov cirkví a štátnych orgánov, ale z prezidentov iba Ivan Gašparovič chodil a chodí každý rok na toto pietne miesto. Bol aj Peter Pellegrini ako predseda NR SR. Naši politici sú k nám asi také aktívni, zhrnul. Všetkým poďakoval za aktívny prístup k členstvu v organizácii, poďakoval sa Kvetoslavovi Gregorovi za organizáciu snemu a pozval všetkých na obed.

Snem prijal uznesenie, v ktorom okrem oficiálnych administratívnych záležitostí, ktoré zoberal na vedomie,

Vždy usmievavá Betka...

Foto Eva Zelenayová

Trnavská vetva organizácie.

Foto Eva Zelenayová

schválil výzvu poslancom NR SR, aby do zákona 274/2007 urýchlene zaradili aj deti politických väzňov; žiadosť na ÚPN, aby s úctou posudzoval žiadosti politických väzňov o vydanie preukazov Veterána protikomunistického odboja; výzvu štátnym orgánom, aby si plnili svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona voči organizáciám politických väzňov a návrh, aby patrónom politických väzňov bol bl. Titus Zeman, ktorý bol odsúdený v jednej skupine s dlhoročnými členmi našej organizácie Antonom Semešom a Jánom Brichtom.

Eva Zelenayová

Prišla aj vnučka Márie Dvorčákovej. ● Čo ich tak zaujalo?

Foto Eva Zelenayová

Čo pútal Masaryka k Mussolinimu

Tomáš Garrigue Masaryk, „osoba neznáma“ pre istú osvietenú, pardon, progresívnu poslankyňu, ktorá nepozná meno prvého prezidenta Č-SR, lebo nerada „memoruje“, je (bol) takou „košatou“ osobnosťou, že málokto z nás ho naozaj pozná so všetkým, čo prežil, zažil, ovplyvnil, pri čom bol, čo vedel, o čom mlčal. Kedže v sérii románov o osobnostiach, ktoré ovplyvnili naše dejiny, sa práve zaoberám Té-Gé-Em, dovoľte poodchýliť oponu poznania.

Té-Gé-Em mal osobitný vzťah s talianskym vodcom Benitom Mussolinim, osnovateľom toho „pravého fašizmu“. V roku 1926 udelil Mussolinimu najvyššie štátne vyznamenanie „Řád Bílého lva“. Oficiálne mal dva dôvody. Prvý: počas prvej svetovej vojny sa Mussolini ako ľavicový žurnalista významne zaslúžil o podporu česko-slovenských légií, ktorých vznik v Taliansku „vybavil“ Milan Rastislav Štefánik. A druhý: Mussolini, donedávna zapálený komunist, napísal v roku 1913 knihu „Jan Hus, hlásateľ pravdy“. Mussolini mal hlbokú úctu k Té-Gé-Em, ale žiadnu k Benešovi. V deň 85. narodenín, 8. marca 1935, dostal Masaryk od Mussolinioho telegram, podľa literatúry „dost dlhý, dosť srdečný“.

Mussolini dostal Řád v roku 1926. Avšak už rok predtým, 4. novembra 1925, nasadol zavčasu ráno do nového auta značky Lancia Lambda v uniforme majora alpského pluku taliansky socialistický poslanec Tito Zaniboni a vyštartoval z prenajatého domu v ulici Borgo Pio neďaleko Vatikánu. Neurobil to preto, aby sa rozmarne povozil po Ríme. V luxusnom aute mal totiž zbraň, pušku Steyer, ukrytú v puzdre na daždníky. Nepozorovane vošiel do hotela, kde mal rezervovanú izbu číslo 90 na falošné meno. V ten deň sa konali oslavy talianskeho víťazstva v prvej svetovej vojne, a ministerský predseda Mussolini mal vyjsť na balkón svojho paláca, priamo oproti hotelu. Tito Zanibonini mal vtedy strieľať. Lenže nestačil ani zamieriť, ani vystreliť. Puška ešte odpočívala v skrini, keď do hotelovej izby vtrhla polícia a Zanibonihho zatkla. Netrvalo dlho a do väzenia putovalo aj niekoľko Zanibonihho spolupracovníkov. Boli obvinení zo vzbury proti štátu a z pokusu o vraždu ministerského predsedu. Polícia Zanibonihho a jeho skupinu už dlhšie sledovala, o sprisahaní mala dostatok informácií.

Platil Pražský hrad

V roku 1927 sa konal pred špeciálnym talianskym tribunálom proces so Zanibonim a ten na ňom prezradil, že peniaze na atentát pochádzali z Pražského hradu! Samozrejme, že oficiálna Praha to poprela a mala silný argument. Veď obeť nevydareného atentátu – Mussolini – je predsa držiteľom najvyššieho českého vyznamenania! Zanibonihho odsúdili na tridsať rokov väzenia, a vo väznici bol – literárne činný (strelci na premiérov takí bývajú,

všakže). Napíše knižku a v nej tvrdí aj toto: „Starý Masaryk nám pomáhal“. V roku 1944 ho oslobodili Američania.

Aké teda bolo prepojenie pražského hradu s atentátom na Mussoliniho? Po zavraždení talianskeho ľavičiara Giacoma Matteottihho českí sociálni demokrati začali s tichou finančnou podporou talianskej ľavice. Mal v tom prsty Masarykov nohsled Beneš, socialista, prispievateľ do ľavicového *Práva lidu* (neskoršieho *Rudého práva*), ktoré čítavala aj „hradná pani“, Masarykova manželka Charlotta, členka strany sociálnych demokratov (!). Korešpondentom *Práva lidu* v metropole nad Seinou bol Gustáv Winter.

A tento Winter odovzdal v auguste 1924 v Paríži dve zmenky v súčte na 300-tisíc frankov onomu Zanibonimu. A Beneš sa dokonca v roku 1937 pochválil, že „svojho času poskytol nejaký obnos na akciu, smerujúcu k odstráneniu Mussolinioho a to „prostřednictvím jedného nášeho občana, žijícího v Paříži“.

V talianskych novinách *Il Popolo d'Italia*, ktoré v roku 1914 založil Mussolini, sa vtedy objavil článok: „Máme jednu modernú republiku, zrodívšiu sa aj z garibaldiovskej statočnosti našej mládeže. Máme na mysli Československo. Chce sa opičiť po Republike francúzskej v intrigách, a podobá sa onomu druhu opíc, ktoré nemotorne napodobňujú ľudské bytosti. Dôstojný súdruh Winter, Čechoslovák, dobre známy v Paríži, poskytol hojné prostriedky na protifašistický boj. Automobil Lambda, ktorý mal Zanibonimu pomôcť v úteku, pochádza z týchto nekalých peňazí. Sú Československo a Taliansko na kordy? Veď pred rokom sme podpísali zmluvu o srdečnej spolupráci a formálne sme teda spriatelenejšími štátmi.“

Štát alebo obludný fiktívny štát?

Benito bol už potom len a len „nevďačný“. Označil Česko-Slovensko, ktoré sa však od prijatia ústavy v roku 1920 už smelo písať len ako „Československo“, lebo „znaménko“ v názve bolo úradne zakázané, za „obludný fiktívny štát i pokiaľ ide o jeho geografickú podobu, kvôli ktorej bol vo svojej dobe pomenovaný trebárs ako štát krokodíl alebo štát klobása.“ Takto rýpal „nevďačník“ s bielym levom na hrudi! Ešte poznamenal, že „neexistuje iba problém sudetský, ale i maďarský, poľský, slovenský: toľko problémov, koľko je národov, ktorými Versailles „znehodnotil“ Benešovu republiku.“ A na Mníchovskej dohode z 30. septembra 1938 je aj jeho podpis.

A tak nezodpovedanou ostáva otázka: Dostal Mussolini Řád Bílého lva v roku 1926, aby tým bola prekrytá účasť Pražského hradu na nevydarenom atentáte v roku 1925? A ešte jedna otázka: čo i len šípate, že kdesi v úzadí všetkých týchto v podstate česko-talianskych dorozumení a nedorozumení mohla byť snúbenka Milana Rastislava Štefánika markíza Benzoniová?

Marián Tkáč

S ľahkosťou zabavovali majetky. I ľudí.

Pokračovanie z 1. strany

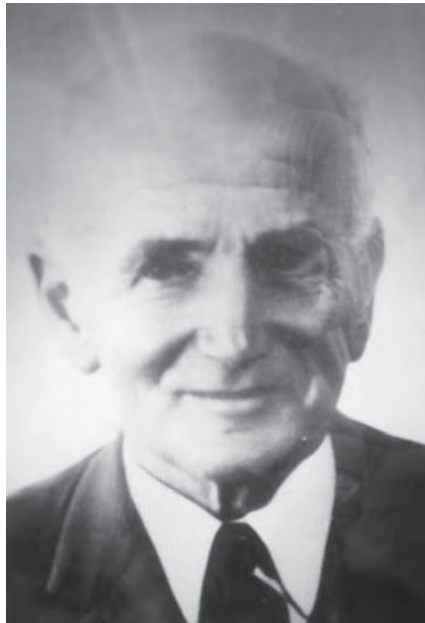
V podstate prvých šesť rokov na pôde nerobili nič, zarástla a vznikol na nej brezový les.

● **Starý otec mal 33 rokov, keď sa skončila vojna v roku 1945. Mal okrem vášho otca ďalšie deti?**

Áno, otec mal brata Dušana. Bol záhradníkom, mal kvetinárstvo. Otec robil zootechnika na družstve. Otec mal iba šesť rokov, keď sa mu otec vrátil z väzenia. Poznačilo ho to na celý život. Aj preto som vyrastal pri starom otcovi. Otec bol z toho vari viac traumatizovaný než starý otec.

● **Prečo bol starý otec vo väzení?**

Pretože mal majetok, bol pracovitý a ničoho sa nebál. Keď sa súdruhovia rozhodli zakladať druž-

Juraj Kliment Foto archív rodiny

stvá, chodili terénni pracovníci po dedinách, no nie všade to bolo

bezpečné. Z Korytárok sa aktivista nevrátil, z Hriňovej ďalší...

● **Čo sa im stalo?**

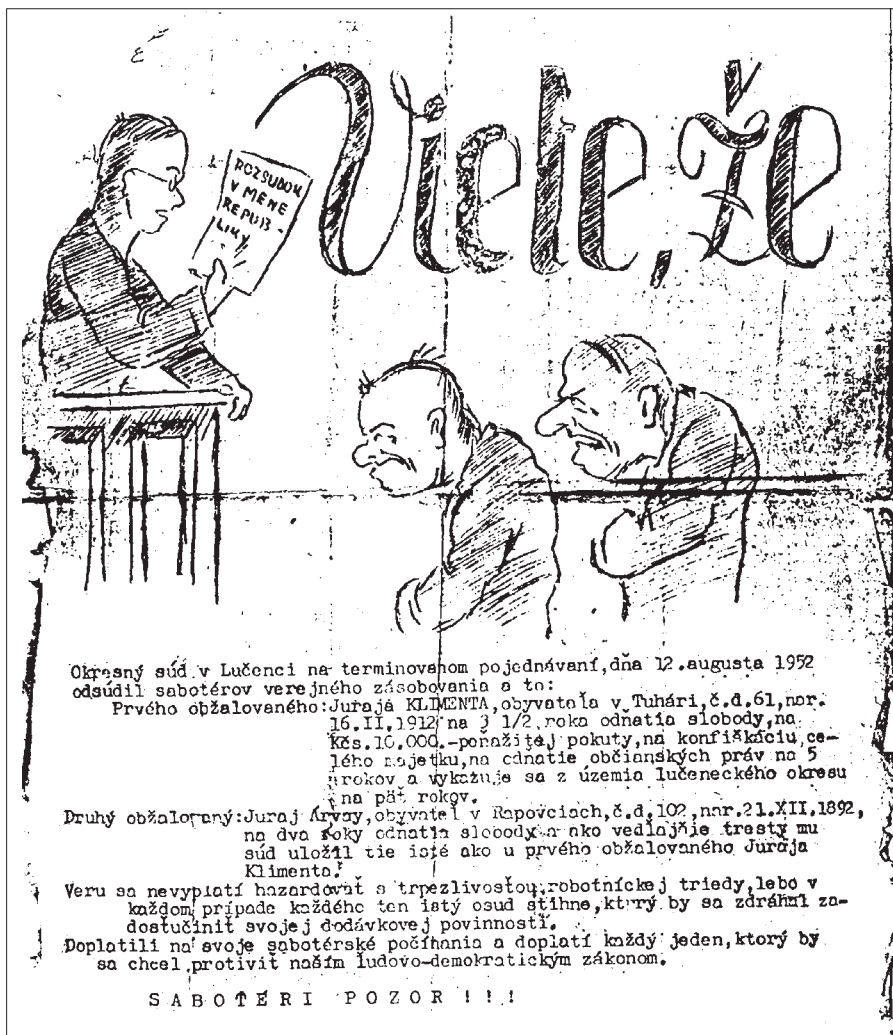
Zmizli. Potom nechodili. Ale náš kraj nebol až taký, tak chodili. A môj dedo chodil pred nimi a presviedčal ľudí, aby nepodpísali. Súdruhovia pochopili, že kým ho neumlčia, družstvo nebude. Tak ho zatvorili.

● **Iba preto, že agitoval proti vstupu do družstva?**

Označili ho za dedinského boháča, ktorý si neplní kontingent a odsúdili na tri a pol roka väzenia, na konfiškáciu celého majetku, peňažnú pokutu vo výške 10 tisíc korún, odobratie občianskych práv na päť rokov a vykázanie z lučeneckého okresu na päť rokov. Dokonca na výstrahu vydali plagátik, na ktorom sú tieto skutočnosti uvedené. Dávajú ním „sabotérom“ do pozornosti, že „Okresný súd v Lučenci 12. augusta 1952 odsúdil sabotérov verejného zásobovania“ a na prvom mieste je uvedený môj dedo. Plagát sa končí slovami: „Doplatili na svoje sabotérske počínanie a doplatí každý jeden, ktorý by sa chcel protivať našim ľudovo-demokratickým zákonom.“ Takže nielenže ľudí okradli, ešte sa aj zaštiťovali ľudovo-demokratickými zákonmi. A to isté z maminej strany.

● **Čo sa tam stalo?**

V dvadsiatych rokoch minulého storočia nebolo veľa informácií o tom, čo sa deje v Sovietskom zväze. Môj dedo sa v Kanade stretol s nejakými ľuďmi a počul ich vychvaľovať komunizmus. Keď sa vrátil z Kanady, za zarobené peniaze kúpil pôdu na Budinských lazoch a obrábal ju so svojím otcom. Dokonca keď sa schyľovalo k tomu, že moc v štáte prevezmú komunisti, dedo hovoril svojmu otcovi, nebojte sa otec, komunizmus je také zelené jablko, ono dozrie a to len bude добрôta. A potom, keď deda zavreli, povedal jeho otec, tak jablko už dozrelo.

● Kam do väzenia poslali vášho starého otca?

Do Jáchymova dolovať uránovú rudu. Dodnes opatrujem jeho britvu, ktorou sa tam holil. Má na nej vyryté Kliment a číslo väzňa 8305.

● Čo robil po návrate z väzenia?

Vrátil sa späť do Tuhára a začínal od začiatku. Nemal nič. Vo väzení sa naučil stolárstvu, bol šikovný a dokonca im ešte pomáhal budovať to družstvo. Kúpil si pílu, aby mal čím na zimu pripraviť drevo. Pritom čistil pozemok. Väzenie ho nalomilo, ale nezlomilo.

● Aký pozemok, keď mu všetko zobrali?

Vlastne jeho, čo mu zobrali a zarástol náletovými drevinami. Aj do lesa chodieval vypíliť vyschnuté stromy a mal z toho aj problémy.

● Prečo?

Lebo les mu tiež zobrali, všetko a on sa s tým nikdy nezmieril.

● Rozprával o tom, čo prežil vo väzení?

Nie, to bolo u nás tabu.

● Samozrejme, ved' musel podpísať mlčanlivosť, ako všetci politickí väzni. Inak by ho boli zavreli znova. A ako sa prejavovala trauma vášho otca?

To som nevedel, že podpisom sa zaviazal nehovoriť o väzení. Otec ustavične počúval zahraničné rádiá

Na salaši.

Foto archív rodiny

a dúfal, že sa režim zmení. Pod stolom hľadal odpočívacie zariadenia, musel brať lieky proti bolesti hlavy. Kto vie, možno aj môj brat doplatil na to prenasledovanie rodiny.

● Ako?

Jeho migréna prešla do takého stavu, že som ho musel umiestniť v ústavnom zariadení.

● Poznám mnoho prípadov postihnutých potomkov politických väzňov. Vyšetrovacie metódy a následné väzenie zanechali stopy nielen u nich, no často aj v druhej generácii potomkov. Žije ešte váš otec?

Nie, zomrel v roku 2017, mama o rok skôr a v roku 2015 zomrel aj otcov brat. No a v roku 2020 zomrela aj moja manželka. Vtedy som si povedal: minulosť musím dať pod stôl a začať odznova.

● Čomu sa venujete?

V 80. rokoch som na rodinných pozemkoch založil salaš, má 14 árov. Vtedy mi to rodina darovala. Dva roky mi trvalo, kým som pozemky zušľachtil, aby sa tam dalo niečo robiť. Dnes je tam farma, máme tam ovečky a tak. A starám sa o takých ľuďoch ako pán farár Marián Kuffa. **Eva Zelenayová**

Historická snímka z čias kolektívizácie.

Foto archív rodiny

V Zliechove si pripomenuli hrdinov

Pietna spomienka na tragické udalosti z roku 1949 v Zliechove sa uskutočnila 26. júna 2024. Zúčastnili sa jej členovia regionálnych pobočiek PV ZPKO z Trenčína, Ilavy a Považskej Bystrice, hostia i miestni obyvatelia. Podujatie sa začalo sv. omšou, ktorú celebroidal miestny kňaz Mgr. Pavol Stanko. V homílii pripomenul úlohu veriacich počas tragických dní roka 1949.

Predseda pobočky PV ZPKO v Ilave Ing. Stanislav Porubčan vo svojom príhovore pripomenul priebeh a sled udalostí, ktoré predchádzali vzbure obyvateľov v Zliechove. Bezprostrednou príčinou záujmu štátnej bezpečnosti o kňaza Jána Klimeka v Zliechove bola skutočnosť, že 1. júna 1949 prečítal v kostole pastiersky list „Hlas biskupov a ordinárov v hodine veľkej skúšky“. Už v popoludňajších hodinách zavítali do obce vysoko postavení činitelia štátu, no veriaci sa zhromaždili pri fare s tým, že farára si nedajú. Došlo nielen k slovným prestrelkám, ale aj k fyzickému napadnutiu a „návštevníci“ museli z dediny zutekať. Na druhý deň začalo zatýkanie a za trest-

Pieta v Zliechove.

Foto Stanislav Porubčan

ný čin vzbury a šírenie poplašnej správy boli odsúdení Jozef Belina na dva roky, Adam Belina na jeden a pol roka, Štefan Skrutek na jeden a pol roka, mladistvý Rudolf Ševčík na tri mesiace a ďalších šesť občanov Zliechova na niekoľko mesačné tresty. Jeden z nich, Vendelín Kašiar, zahynul ako väzeň v handlovských baniach v siedmym mesiaci väzby ako 26-ročný.

Starosta Zliechova, Ing. Anton Miko, konštatoval, že je chválihodné pripomínať si dejinné udalosti vo svetle dnešnej doby. Kyticu kvetov k pamätnej tabuli položila pani Porubčanová.

Na záver pietnej spomienky sa Stanislav Porubčan poďakoval prítomným za účasť a vyslovil nádej, že o rok sa v Zliechove opäť stretnú.

Stanislav Porubčan

Jubilejný 10. ročník Memoriálu Šebastiána Labu

Farnosť a obec Valaská Belá, príbuzní a priatelia zorganizovali 9. júna 2024 jubilejný 10. ročník Memoriálu Šebastiána Labu SJ (1931 – 2014), ktorý z tejto rázovitej slovenskej obce pochádzal. Hlavným celebrantom sv. omše bol vdp. **Marián Červený**, farár v Čuňove neďaleko Bratislavy a kazateľom na svätej omši bol náš duchovný vdp. **Ján Košiar**.

„Popri vyše tridsaťročnej redaktorskej práci a rozsiahlej kazateľskej činnosti v Nemecku, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku a Luxembursku, kde sa prihovoral bezmála miliónu veriacich, páter Šebastián bol autorom dvadsiatky kníh, najmä o apoštolských cestách pápežov: sv. Jána Pavla II. a dva zväzky má aj o cestách pápeža Benedikta XVI. Na viacerých jeho knihách som mal

česť s ním spolupracovať. P. Šebastián Labo SJ bol čestným doktorom Trnavskej univerzity (2007) a laureátom štátneho vyznamenania *Pribinov križ III.*

triedy, ktoré mu v roku 2010 udelil prezident SR Ivan Gašparovič. Bol aj členom našej organizácie PV ZPKO,“ uviedol v homílii Ján Košiar.

Šebastián Labo v roku 1963 emigroval cez ZSSR do Ríma, aby sa stal kňazom. Dňa 1. marca 1969 ho vysvätil **biskup Pavol Hnilica SJ**. Po vysviacke sa stal jezuitom a biskupovým spolupracovníkom v pomoci prenasledovanej Cirkvi na Slovensku. V roku 2020 mu **nitriansky biskup Viliam Judák** odhalil na Kostole sv. Michala v rodnej Valaskej Belej pamätnú tabuľu. Vedľa nej v roku 2021 pribudla ďalšia, ktorá pripomína nie menej významného slovenského kňaza, rodáka z Valaskej Belej, **Antona Hlinku** (1926 – 2011).

Gabriel Smatana

SPÝTALI SME SA

Pokračovanie z 3. strany

Čítal najnovšie knihy, zaujímal sa o filozófiu, psychológiu, ale nepohrdol ani dobrým románom.

Po svete sa v tom čase pohybovali všelijaké kriminálne živly a neboli to len Nemci. Ale aj Rusi, Angličania, Američania či Taliani, v každom národe sa takých nájde viac ako dosť. Strpčujú život ostatným ľuďom, kradnú, lúpia, zabíjajú. Bolo by naivné tvrdiť o nejakom národe, že je bez chyby. Môj otec to všetko pozoroval, hodnotil a odvtedy si nezakladal na nejakom vlastenectve či národovectve.

Po skončení vojenskej služby pracoval pri stavbe dubnickej hydrocentrály, neskôr prestúpil do Závodov KJ Vorošilova v Dubnici. V roku 1948 začal pracovať ako inštruktor učňov, neskôr ako zmenový majster, nakoniec ako skupinový majster cechu mládeže. Osudnou sa mu stala práca vedúceho strediska vo vojenskej výrobe v ZKJV. Stredisko vyrábalo komponenty pre zbrojnú výrobu. Bola to veľká dielňa, mnoho pracujúcich ľudí na rôznych postoch. Podaktorí však neboli spokojní s vývojom politickej situácie.

Písal sa rok 1957. Ľudia sledovali vývoj vo svete, počúvali Sloboďnú Európu, Hlas Ameriky a vymieňali si názory, ktoré ani trochu neboli po vôli komunistom. Títo potrebovali otrockú pracovnú silu pre ťažbu uránu pre ruského medveďa a tak inscenovali smutne známe politické procesy. Obvinili aj môjho otca z vyzvedačstva a odsúdili na šesť rokov práce v uránových baniach v JD, n.p. Příbram, závod Bytíz. Umiestnený bol v drevených barakoch NPT/Z Příbram – Bytíz. Dva roky a sedem mesiacov pracoval v podzemí viacerých baní. Sčasti ako razič, neskôr ako vodič elektrickej akumulátorovej lokomotívy a po absolvovaní kurzu ako lamač. V podzemí sa mu stal aj pracovný úraz - zavalilo ho, polámalo mu nohu a niekoľko týždňov strávil v táborevej ošetrovni.

V tábore pre muklov sa stretával s množstvom vzdelaných ľudí, technikov, učiteľov, kňazov, ľudí z verejnej správy, s ktorými si vymieňal názory a skúsenosti zo života. Boli tam však aj nebezpeční kriminálnici s pochybnou minulosťou. Po vyše dva a pol roku bol 12. mája 1960, po amnestii prezidenta, prepustený z výkonu trestu.

Nikdy nezanevrel na Slovensko

Návrat domov tiež nemal jednoduchý. Mal tri malé deti, ženu a nájsť prácu pre čerstvo prepusteného trestanca v spoločnosti, ktorá spievala plným hrdlom o skvelých zajtrajškoch, no o národ sa nestarala, bolo zložitá. Našťastie zodpovední ľudia, čo otca poznali, pomohli mu zamestnať sa ako obrábačovi kovov. Zasa mohol pracovať prevažne pri výrobe valcovacích tratí pre ruského odberateľa. Tam zotrval až do dôchodku. Môj otec však nikdy nezanevrel na ľudí zo svojho okolia, odpustil tým, čo ho udali a veril, že demokracia raz príde aj na Slovensko. Odsudzoval totalitu každého druhu, nemal rád fašistov, ani komunistov či fanatických vyznáčov čohokoľvek či náboženstva.

V roku 1968 upozorňoval, že veriť bývalým prezlečeným komunistom je číra samovražda, čo sa žiaľ potvrdilo. Našťastie prišiel rok 1989, národ sa vzoprel neľudskej diktatúre komunistov. Všeličo sa zmenilo, ale mnoho zostalo po starom. Ľudia sa len s neľúťou zbavujú starých zvyklostí, rokmi naučené pravidlá a myšlienky zostávajú v nich. Ani pre ľudí sa mnoho nezmenilo. Máme síce

demokraciu, ale miesto jedných komunistov nastúpili iné svorky politikov, mafie, také či onaké, všetky s jediným cieľom, uchmatnúť si čo najviac. Máme síce demokraciu, človek môže cestovať po svete, máme slobodu slova a názoru, ale žije sa akosi rovnako. Zložitá a pre niektorých aj dosť ťažko.

Sloboda slova a názoru sa zneužíva na prekrúcanie skutočnosti a ohľupovanie národa. Najvyššie elity šíria nenávisť a rozostávajú ľudí, rozohrávajú nebezpečné hry. To má následne vplyv na zvyšovanie napätia v spoločnosti a agresívne správanie ľudí. Veľká časť národa nerozmyšľa racionálne, vo voľbách si zvolí zvyčajne tú najhoršiu alternatívu. Nechá sa ohľupovať propagandou nových vládnucích špičiek, začne veriť, ako sa to dnes nazýva „hoaxom“, spolieha sa na zásah prozreteľnosti. To je však zvyčajne beh na veľmi dlhé trate.

Už mnoho dní zažívame napríklad tzv. špeciálnu vojenskú operáciu v susednej krajine, ktorú istí ľudia ani nepovažujú za vojnu, hoci zabíja ľudí bez ohľadu na vek či pohlavie. Mnoho ľudí však pod dojmom cielenej propagandy to považuje za prípustné, ba priam normálne. Praje si dokonca, aby sa vrátili „zlaté komunistické časy“, ba priam vláda ruského medveďa po celom kontinente. To je pre nás, čo sme zažili 40 rokov neslobody komunistického diktátora a rozmyšľame, neprijateľné.

Netreba veriť všetkému

Nedávno nás postihla celosvetová kovidová pandémia, o ktorej nás vrcholní predstavitelia, akože odborníci, presviedčali, že je to dielom bližšie nemenovaných svetových zlovestných kruhov, čo ju dovezli v lietadlách. Ľudstvo vraj ovláda hŕstka nadľudí a nie miestni diktátori so svojimi prívržencami, ktorí sa dostali k moci pomocou deziinformačných kampaní pred voľbami, balamutia voličov a bohatnú na hlúposti národa. Toto má byť tá sľubovaná demokracia? My, ktorí to už máme, ako sa povie, „za pár“, len dúfame, že to v zdraví prežijeme a v duchu ľutujeme svojich potomkov, ktorí sa budú s tým ešte dlho potýkať a trápiť. Demokracia je fantastická vec, ale nesmie ju hŕstka ľudí zneužívať vo svoj prospech. Toto si prajeme my, ktorí vo svetle svojich vedomostí a skúseností hľadáme na dnešný rozháraný svet.

Vo všetkom sa stotožňujem s názormi svojho otca, správam sa podľa svojho, skôr technicky nastaveného rozumu, svoje názory však nie vždy dávam na známosť. Som skôr za globálne videnie sveta, hľadím na dianie okolo seba, predovšetkým na Slovensku, skôr z hľadiska celoeurópskeho s akceptovaním vzťahov vo svete. Myslím, že naša krajina by sa mala skôr primknúť k ostatným európskym štátom, aby obstála v konkurenčnom boji techniky, finančných záujmov, ideológií vo svete. Myslím, že náš sused na Ukrajine by mal patriť do kytice európskych štátov, Európa by sa mala zomknúť do jednoliateho pevného celku, ktorý zaručí slovenskému národu prosperitu a bezpečnosť. Dúfam, že nové vzťahy, ktoré sa tvoria po európskych voľbách, obsadenie vedúcich postov v EU neodklonia doteraz vyhovujúci smer únie na príliš pravú, či príliš ľavú stranu. Aby milióny ľudí v Európe netrpeli kvôli imperiálnym snahám mocností a zvráteným chútkam novodobých diktátorov.

Pane Bože daj, aby som svoje posledné roky života dožil v relatívnom pokoji aspoň ako doteraz. Nech nám všetkým v tom Pán Boh pomáha a drží nad nami ochrannú ruku.“

Pripravila a medzititulky **Eva Zelenayová**

Obzretie sa za Jáchymovským peklom

Už 35. ročník Jáchymovského pekla usporiadali členky spolku Nositelia odkazu Jáchymovské peklo Ing. Blanka Matejíčková a Vlasta Preislerová. Pietnych aktov sa zúčastnili predstavitelia vlády, parlamentu a senátu, štátnej správy a samosprávy ČR. Zo Slovenskej republiky sa zúčastnil podpredseda PV ZPKO Štefan Novák, bývalý jáchymovský väzeň a organizátor tohtoročnej účasti slovenskej delegácie na podujatí, predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková, predseda RP PV ZPKO v Bratislave Ing. Jozef Dečo, z košickej organizácie Roman Jesenský a z trnavskej Ing. Darina Čatárová a Beáta Ďureková. Prítomní najviac ocenili počin pani Márie Dvorčákovej, ktorá zorganizovala účasť žiakov gymnázia z Levoče, čo prebúdza nádej, že mladá generácia sa poučí z chýb minulosti a prispeje k lepšiemu životu do budúcnosti.

V Hornom Slavkove si účastníci v piatok 24. mája uctili pamiatku hromadného útoku väzňov z tábora č. 12 a jej tragický koniec. Po Svätováclavskom choráli a kladení vencov mal uvítací prejav starosta mesta Horní Slavkov Alexander Terek. Za PV ZPKO Mária Dvorčáková a bývalý politický väzeň Leo Židek. Modlitbu za politických väzňov predniesol dekan farnosti Karlove Vary Mgr. Miroslav Chlupsa O.Cr.

Pietne zhromaždenie pokračovalo hymnou muklov vo Veži smrti vo Vykmánove a kladením vencov. Prítomných privítal zástupca starostu mesta Ostrov Jiří Nethr. S rozsiahlym prejavom vystúpil bádateľ Ing. Luboš Modrovič, ktorý sa zaslúžil o vytvorenie expozície venovanej pamiatke politických väzňov. O histórii a súčasnom stave NKP ČR Veža smrti Vykmánov hovoril námestník riaditeľa Ústavu pre štúdium totalitných režimov JUDr. Kamil Nedvědický. Prejav, najmä k mladým účastníkom, mal bývalý politický väzeň

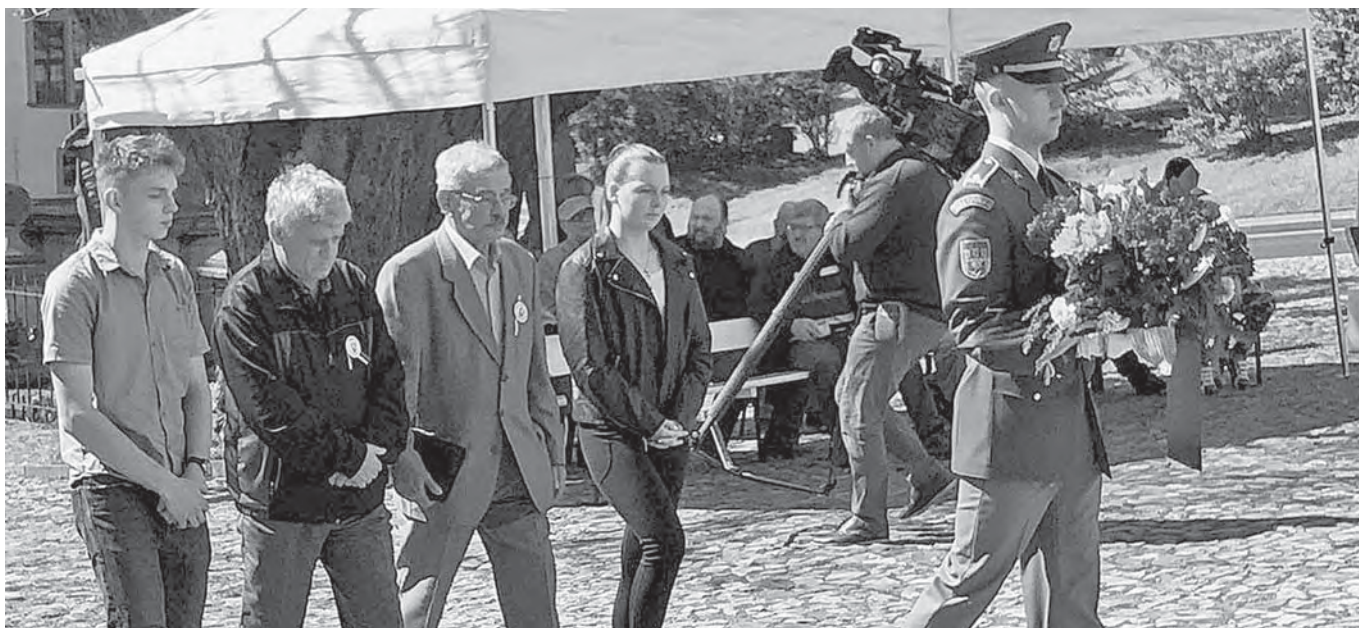
Leo Židek. Duchovné slovo predniesol generálny vikár Plzenského biskupstva a administrátor farnosti Ostrov Mgr. Petr Hruška, syn politického väzňa Luboše Hrušky.

Program Jáchymovského pekla vyvrcholil v sobotu 25. mája v Jáchymove. V Kostole sv. Jáchyma sa konala slávnostná sv. omša, nasledovalo kladenie vencov pri Bráne slobody a prítomní si minútu ticha uctili pamiatku politických väzňov. Skôr, než odzneli prejavy, trubač symbolicky odtrúbil „večierku“. Po skončení pietnej slávnosti žiaci gymnáziá z Levoče pod vedením M. Dvorčákovej navštívili štólu č. 1 v Jáchymove dlhú 230 m, ktorú vyrazili väzni namiesto geologického prieskumu.

Aký je odkaz politických väzňov pre dnešok? Spomienky blednú a hrôza, ktorú prežívali sa pomaly stáva vzdialenou našim životom a zapadá do histórie. Treba si uvedomiť, že títo ľudia žili v časoch, keď nebola nádej, že za svoj postoj k viere, životu, ideálom sa dožijú lepších časov. Mnohí z nich by mali pokojný život v blahobyte, keby odvolali svoje názory, zapreli svoju vieru, svoje ideály a prijali komunistickú ideológiu. Dodnes nikto jasne nepovedal, kto je vinný za osudy týchto ľudí.

Komunizmus ako ideológia síce padol, ale v sofistikovanej podobe ostáva v politike aj v hlavách niektorých politikov i dnes. Komunizmus padol, ale zmätok v hlavách zostal, čo sa prejavuje najmä vo voľbách. Hlasy dostávajú politici propagujúci idey, ktoré narušujú kresťanské základy ľudskej existencie. Politickí väzni a ich rodinní príslušníci, z ktorých viacerí môžu byť morálne vzory spoločnosti, nemajú morálne uznanie za svoj neochvejný postoj v ťažkých časoch, keď ich režim gniavil a ničil, pretože mali svoje ideály, presvedčenie a vieru.

Jozef Dečo

Za vencom PV ZPKO kráčali aj žiaci z Levoče.

Foto archív

Prešovský Sobor

Ako sa likvidovala Gréckokatolícka cirkev

História nám odhaľuje, že k zjednoteniu kresťanov gréckokatolíckeho obradu s Rímom došlo 24. apríla 1646 v Užhorode (Užhorodská únia), keď 63 kňazov východného obradu uznalo pápeža Inocenta X. za hlavu svojej cirkvi. Gréckokatolícka cirkev za komunistického režimu v Česko-Slovensku má tiež svoju históriu. Treba poznamenať, že v tom čase vatikánska diplomacia videla hrozbu a nebezpečenstvo šírenia komunistickej moci pod vedením stalinistickej mašinérie v Sovietskom zväze. Vtedajšia jej komunistická vláda na štátnej úrovni spolupracovala s Pravoslávnu cirkvou. Žiaľ, tieto skutočnosti sa postupne preniesli aj do Česko-Slovenska.

Aj napriek tomu Gréckokatolícka cirkev v Česko-Slovensku ostala verná Vatikánu a Sv. Otcovi, čo nevyhovovalo vtedajšej komunistickej moci. Preto vymyslela akciu P, ktorá mala za úlohu násilnú likvidáciu Gréckokatolíckej cirkvi a jej včlenenie do Pravoslávnej cirkvi. Za týmto účelom pravoslávny exarcha v Česko-Slovensku Jelevferij Voroncov v septembri 1949 pricestoval do Moskvy, kde prevzal inštrukcie na likvidáciu Gréckokatolíckej cirkvi na východnom Slovensku, pretože tam bolo najviac gréckokatolíkov. Predseda Zboru povereníkov Gustáv Husák, ktorý bol aj predsedom Slovenského úradu pre veci cirkevné v Bratislave, dostal stranícku úlohu vypracovať plán na podporu Pravoslávnej cirkvi na Slovensku.

Na IX. zjazde KSČ si strana dala za cieľ skompromitovať Katolícku cirkev a izolovať od veriacich jej čelných predstaviteľov. Vznikla tzv. „cirkevná šesťka“, ktorú tvorili Alexej Čepička, Vladimír Clementis, Viliam Široký, Zdeněk Fierlinger, Jiří Hendrych a Václav Kopecký. Následne sa Alexej Čepička stretol s Gustávom Husákom, aby riešili zrušenie Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Gustáv Husák presadzoval, aby na 22. apríla 1950 bol zvolaný malý Sobor, kde by si prítomní duchovní a laici zvolili ústredný návrátový výbor a vydali vyhlásenie k duchovným a veriaci. Tak sa stalo, že niektoré obce na severovýchodnom Slovensku, plne ovládané komunistickými funkcionármi, manifestačne prešli do Pravoslávnej cirkvi, čo bolo masívne využívané na propagandu. To využili významní predstavitelia komunistickej strany na východnom Slovensku v spolupráci s najvyššími predstaviteľmi Pravoslávnej cirkvi v Česko-Slovensku, aby prechod gréckokatolíkov sa uskutočnil čím skôr. Tým sa plánovaný malý Sobor zmenil na veľký Sobor.

Násilná likvidácia cirkvi

Definitívne rozhodnutie padlo v noci z 27. na 28. apríla na Krajskom sekretariáte KSS v Prešove. Porady sa zúčastnili predseda KV KSS Arnošt Pšenička spolu s predsedami Krajských národných výborov a predstaviteľmi štátnej moci z Prahy a Bratislavy. Prítomný bol aj predseda Ukrajinskej národnej rady Prjaševčiny Ivan Rohal – Ilkiv (tvorca uznesenia Soboru). Všetky rozhodnutia konzultovali s najvyššími predstaviteľmi komunistickej strany, československej vlády a cirkevných úradov. Informovaný bol aj prezident republiky Klement Gottwald.

Veľký Sobor sa uskutočnil 28. apríla 1950 v priestoroch hote-

la Čierny orol v Prešove, kde bola Gréckokatolícka cirkev zlikvidovaná a stala sa súčasťou Pravoslávnej cirkvi. Túto udalosť spre-vádzali dramatické udalosti. Niektorých gréckokatolíckych kňazov privádzali pod rôznymi zámienkami, násilnou formou v zakrytých autách. Okolo budovy Čierneho orla bol kordón ozbrojených policajtov so psami, aby vytvárali psychózu strachu. Aj v samotnej budove medzi kňazmi boli tajní príslušníci, aby ich prinútili prejsť na Pravoslávnu cirkev. Na Sobore neboli prítomní kanonickí predstavitelia Gréckokatolíckej cirkvi, čím dali jasne najavo, že s podujatím nesúhlasia. Preto manifest prešovského Soboru stranícke orgány vzali iba na vedomie. Ani to však nebránilo tomu, aby uznesením celý majetok Gréckokatolíckej cirkvi prešiel na Pravoslávnu cirkev. Väčšina gréckokatolíckych duchovných a veriacich nesúhlasila s takým riešením. Nastali situácie, že kňaz pred štátnymi orgánmi vystupoval ako pravoslávny, no v skutočnosti pred svojimi veriacimi sa prezentoval ako gréckokatolícky. K 12. júnu 1950 sa s Pravoslávnu cirkvou zjednotilo iba 63 gréckokatolíckych kňazov, ktorí prijali menovacie dekréty a finančné prostriedky na činnosť. Títo kňazi pri bohoslužbách vynechávali modlitby za pápeža a nahrádzali ich modlitbami za moskovského patriarchu.

Rozhádzané ovečky i pastieri

Gréckokatolícki kňazi reagovali na uznesenie prešovského Soboru rozličným spôsobom. Niektorí sa zjednotili s uznesením prešovského Soboru, iní nič nepodpisali a ostali verní Gréckokatolíckej cirkvi a pápežovi. V každej farnosti boli veriaci rozdelení buď na pravoslávnych alebo gréckokatolíkov. Postoje veriacich boli rôzne. Gréckokatolícki veriaci začali navštevovať rímskokatolícke chrámy aj za cenu odcudzenia sa liturgickému obradu. Iní chceli zachovať svoj liturgický obrad, tradície a jednotu s Rímom, preto sa modlili sami bez kňaza pri krížoch, kaplnkách a v domoch. Krstili a pochovávali sa sami. Iní postupovali tak, ako sa rozhodli ich kňazi. Štátni úradníci a komunisti prechod do Pravoslávnej cirkvi brali ako stranícku úlohu.

Medzitým Štátna bezpečnosť odvieďla z prešovskej Katedrály sv. Jána Krstiteľa zadným vchodom do väzenia prešovského gréckokatolíckeho biskupa Pavla Petra Gojdiča, ktorý sa stal mučenikom komunistického režimu.

Slovenský úrad pre veci cirkevné (SÚC) prijímal nové opatrenia a stupňoval tlak na dokončenie akcie P. Jedným z opatrení bolo aj presťahovanie pravoslávneho seminára z Prahy do Bratislavy. „Reakčných“ gréckokatolíckych kňazov, ktorí mali svoje rodiny a nesúhlasili s podmienkami Soboru, deportovali do Sudet v Čechách na manuálne práce. O ich osudoch a o mučeníkoch Gréckokatolíckej cirkvi budeme informovať v nasledujúcich číslach *Svedectva*.

Činnosť Gréckokatolíckej cirkvi bola obnovená až v roku 1968, ale po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy a následnej normalizácii bola až do roku 1989 štátnou mocou iba trpená.

Juraj Vrábel

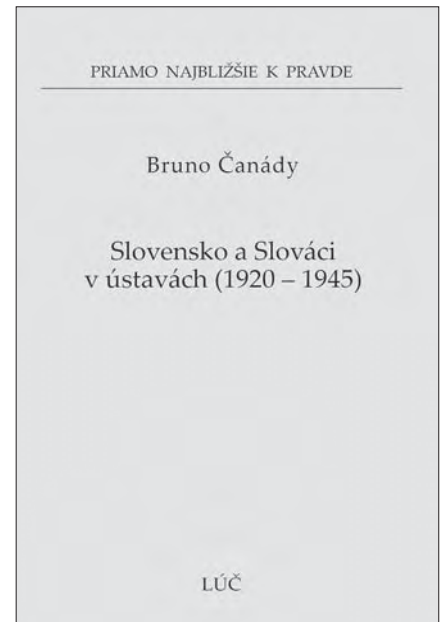
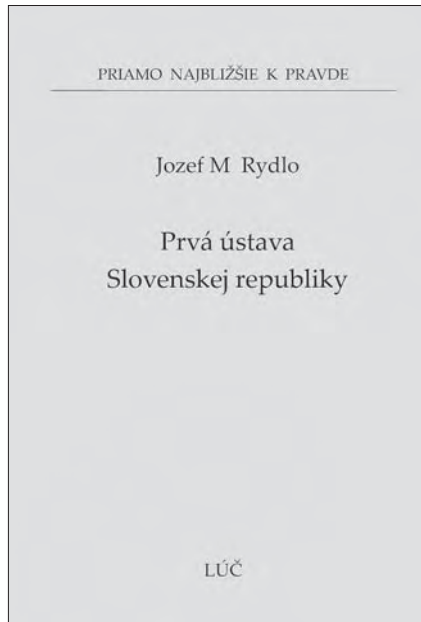
predseda RO PV ZPKO Košice

Prvá slovenská ústava

V tomto roku si pripomíname 85. výročie prijatia historicky prvej slovenskej ústavy. Išlo o ústavu prvej Slovenskej republiky, ktorú zakotvoval ústavný zákon č. 185/1939 Sl. z. o ústave Slovenskej republiky z 21. júla 1939. Vznikla v predvečer druhej svetovej vojny a to v období stredoeurópskej hegemonie nacistického Nemecka. Napriek tomu bola prvá slovenská ústava v tejto dobe určitou právnickou a hlavne politickou raritou, ktorá nezaviedla žiadny vodcovský model, ale republikánsku trojdeľbu moci. Bola tiež slovenským právnickým dielom.

Pokiaľ v okolí Slovenska sa nachádzali autoritatívno-vodcovské štáty s výslovnou nerepublikánskou (dokonca proti republikánskou) povahou, tak tu vznikla výslovné republikánska ústava a to formálne v plne republikánskej prvej Slovenskej republike. Bola zachovaná moc zákonodarná, výkonná a súdna. Navyše ústava odkazovala na významné pápežské encykliky, ktoré dávali ústave určitý špecifický konzervatívno-sociálno-kresťanský charakter. Nesporné konzervatívno-kresťanské znaky ústavy prvej Slovenskej republiky vychádzali z kresťanských koreňov a dlhodobých tradícií Slovákov a Slovenska. Konzervatívnosť Ústavy Slovenskej republiky z roku 1939 a jej sociálne aspekty vyplývali z pápežských encyklik a to encykliky *Rerum novarum* z 15. mája 1891 a tiež z encykliky *Quadragesimo anno* z 15. mája 1931. Kresťanské prvky slovenskej ústavy boli vo výraznom protipóle s dobovou, v podstate ateistickou nacistickou ideológiou. Podľa mnohých náhľadov sa slovenskej ústave niekedy pripisovali aj iné zahraničné inšpiračné vplyvy. Napriek tomu tu vzniklo v roku 1939 skutočne samostatné a originálne slovenské právnické dielo, ktoré dobovo reprezentovalo celkový republikánsko-národný charakter prvej Slovenskej republiky.

Paradoxne najväčší inšpiračný vplyv tu mala čs. Ústavná listina z roku 1920. Avšak medzi Ústavou Slovenskej republiky z roku 1939 a čs. Ústavnou listinou z roku 1920 boli značné rozdiely. Zásadné rozdiely medzi Slovenskou ústavou z roku 1939 boli v princípe konzervatívno-kresťanskom oproti princípu liberálno-občianskemu pri čs. ústave z roku 1920. Ústavná listina z roku 1920 operovala len s fiktívnym československým národom a Ústava Slovenskej republiky z roku 1939 bola ústavou národného štátu slovenského národa. Ústava Slovenskej republiky

Členovia redakčnej rady Svedectva Jozef M. Rydlo a Bruno Čanády o prvej slovenskej ústave publikovali aj rozsiahlejšie štúdie.

z roku 1939 vychádzala z prirodzených práv a suverenity slovenského národa. Ústavná listina z roku 1920 bola historicky prvou a našťastie aj poslednou ústavou, ktorú možno nazvať československou ústavou. V období rokov 1920-1938 čs. ústava z roku 1920 ústavne garantovala legislatívny, ideologický a politický československizmus.

Naopak Ústava Slovenskej republiky z roku 1939 vychádzala z prirodzeného práva suverénneho slovenského národa na samostatný Slovenský štát (prvú Slovenskú republiku). Ústavná listina z roku 1920 a Ústava Slovenskej republiky z roku 1939 podobne vychádzali z vtedajšieho právneho rámca a to z princípu právnej kontinuity a princípu štátoprávnej resp. inštitucionálnej diskontinuity.

Prvá slovenská ústava bola prejavom suverenity slovenského národa s uplatnením jeho prirodzených práv a to vo veľmi zložitej medzinárodnej situácii. Nadväzovala na ústavný zákon č. 1/1939 Sl. z. prijatý 14. marca 1939 v súvislosti s vyhlásením Slovenského štátu. Nadobudnutím účinnosti Ústavy Slovenskej republiky z júla 1939 sa stal Slovenský štát Slovenskou republikou

a dovtedajší Snem Slovenského štátu sa pretvoril na Snem Slovenskej republiky. Vtedajšia vláda Slovenského štátu sa premenila na vládu Slovenskej republiky. V rámci ústavnej trojdeľby moci vznikla nová funkcia prezidenta Slovenskej republiky ako hlavy štátu. Renomovaná nemecká právna historička Karin Schmid považovala prvú Slovenskú republiku určitým spôsobom za akési obmedzené stredoeurópske pokračovanie (geopolitického) poslania bývalého Česko-Slovenska po jeho právnom zániku. Bolo to v neľahkých časoch hegemonie nacistického Nemecka, ktoré malo plne a priamo podriadený Protektorát Čechy a Morava. Na prvej slovenskej ústave nemecká historička videla aj výrazné sociálne prejavy a vo svojej dobe i prvky demokratické.

Záverom uvedme, že preambula ústavy prvej Slovenskej republiky doslova uvádzala, že Slovenská republika združovala „podľa prirodzeného práva všetky mravné a hospodárske sily národa v kresťanskú a národnú pospolitosť“.

Bruno Čanády

Ad: Neradostný postreh

Na napísanie tohto listu ma priviedol článok vo *Svedectve* č. 4 pod názvom *Neradostný postreh*. Celkom súhlasím s pisateľom pánom Mikulášom Tóthom. Zmieňuje sa o existencii periodických časopisov, ktoré vydávajú organizácie informujúce o minulosti a ich predstaviteľoch, ktorí boli prenasledovaní komunistickým režimom a sú členmi organizácií, ktoré ich zastrešujú a zároveň informujú o ich činnosti. Čitateľmi sú väčšinou sami členovia alebo ich rodinní

príslušníci. Ďalšia časť verejnosti o nich ani nevie. Ide o generáciu, ktorá sa už narodila po roku 1989 alebo v tomto období ich ešte politika nezaujímal a preto voľby dopadnú ako dopadnú. Ľudia volia bývalých komunistov alebo deti a príbuzných týchto bývalých komunistov. Podľa mňa o činnosti organizácií ako PV ZPKO a KPVS by sa malo dostať aj do iných médií. Aby ľudia boli viac informovaní o ich činnosti.

František Juhász

Ján Klinovský – obeť povstania

Jednou z obetí povstania bol aj národohospodár Ján Klinovský, ktorého známy švajčiarsky ekonóm a diplomat Hans Keller označil za „*vynikajúceho ekonóma*“, ba, za jedného zo štyroch hlavných tvorcov slovenského hospodárskeho zázraku v r. 1939 – 1944.

Rodina a štúdiá

Narodil sa 18. júna 1905 v Bobrove na Orave. Rodina mala zemiansky pôvod a bola zámožná – v tom sa Jánov príbeh líši od väčšiny (chudobných) študentov. Ján bol prvorodeným zo štyroch detí. Otec bol bankovým úradníkom, neskôr i riaditeľom Tatrabanky v Košiciach.

Janko študoval na gymnáziu v Kaloči, potom v Košiciach. Keď mal 17 rokov, začal študovať v Berlíne ekonomiu; rok aj v Paríži a napokon ju dokončil v Prahe. Ovládal až šesť jazykov. Mal bohémku mladosť a preto i jeho štúdiá boli prerušované. Za inžiniera tak celkovo študoval až desať rokov, no napokon úspešne. Na rozdiel od mnohých zámožných mal však dobré srdce, silné sociálne cítenie; vedel druhým pomôcť vždy, keď to potrebovali.

Vo funkciách

V roku 1938 bol menovaný za predsedu Obilnej spoločnosti pre Slovensko. Bola to jedna z najdôležitejších inštitúcií v štáte, osobitne v zahraničnom obchode. Regulovala obchod s obilninami; kontrolovala ich výkup a predaj; starala sa o zásobovanie v štáte; a napokon určovala ceny obilia. Po ministroch Gejzovi Medrickom, Mikulášovi Pružinskom, guvernérovi SNB Imrichovi Karvašovi či predsedovi hospodárskej ústredne Petrovi Zaťkovi patril k národohospodárskej špičke. Na jednej strane budovali samostatnú slovenskú ekonomiku, na druhej strane tlmili nemecký vplyv. Bol tiež spoluzakladateľom Vysokej školy obchodnej so sídlom v Bratislave a tu aj prednášal.

Okrem toho, v rokoch 1943 – 1944 bol zodpovedným redaktorom hospodárskeho časopisu *Budovateľ*, kde držal ochrannú ruku nad Ladislavom Novomeským. (Stojí za zmienku, že tento komunista bol najlepšie plateným novinárom v SR, ktorú neskôr označoval za klérofašistickú.)

Politická orientácia

Pokiaľ ide o politickú orientáciu, spočiatku sa prikláňal k Milanovi Hodžovi. Po jeho odchode do cudziny sa stal stúpencom polonofilského krídla na čele s K. Sidorom. Ten bol po konflikte s Hitlerom odsunutý do diplomacie, stal sa vyslancom SR vo Vatikáne. Z tejto pozície sa mu otvorili dvere do sveta. Bol tiež vodcom opozičného krídla v HSLS (tzv. Sidorovská opozícia). No a keďže jeho cesty do rodnej vlasti boli monitorované nemeckými tajnými službami, na úlohu diskretnej spojky sa podujal práve Klinovský. Vzhľadom na svoje pracovné postavenie, mohol využívať diplomatickú pozíciu a pohybovať sa po neutrálnej cudzine.

Pomoc poľskému odboju

Mimoriadny význam mal pre poľský odboj. Územím SR totiž viedli počas vojny najdôležitejšie trasy, ktoré zabezpečovali konšpiračné spojenie s okupovaným Poľskom. V novembri 1940 Klinovský Poliakom ponúkol možnosť využívať svoje kuriérske služby cez Švajčiarsko, a tiež aj cez Slovensko. Poľskému odboju zabezpečoval aj financie. Znalci problematiky, historici M. Gniazdowski a D. Segeš píše, že „*Klinovský sa rozhodujúcim spôsobom pričínal o vybudovanie informačnej siete, pomocou ktorej sa poľská korešpondencia doručovala na Západ.*“ Rovnako ako

Poliakom pomáhal aj prenasledovaným Židom. Historik Eduard Laincz, ktorý skúmal otázku ilegálnej prepravy poľských utečencov (civilov, vojakov, Židov) cez územie SR, odhadoval počet prepravených (zachránených) najmenej na osem tisíc. Pritom oceňuje „*odvahu Slovákov, ktorí sa často nebáli nasadiť aj vlastný život pri záchrane cudzích ľudí.*“ Aj na tomto poli spolupráce mal Klinovský veľké zásluhy. Nerobil to nikdy z konjunkturálnych dôvodov, ale nezištne, z ľudského a kresťanského súcitu...

Vražda na Hájniskom moste

Napokon, protinacisticky zameraný Klinovský ako šéf Obilnej spoločnosti má značné zásluhy aj o prípravu a materiálne zabezpečenie povstania. Paradoxne, práve pobyt na povstaleckom území sa mu stal osudným. 17. septembra 1944 ho skupinka partizánov zavraždila na moste cez Hron v Hájniskoch (dnes súčasť Sliacha). V skupine 12 obetí boli o.i. starosta Zvolena Ján Ricotti, poslanec, kňaz a spisovateľ Anton Šalát. Na počudovanie, páchatelov povstalecký poľný súd odsúdil na smrť a popravil. Išlo o výnimočný prípad, keďže na povstaleckom území boli vraždy politických oponentov bežné a nebývali trestané. Klinovského telo ako jediné sa nenašlo. Imrich Kružliak i Ján Ursíny boli presvedčení, že nešlo o výčin „*divokých partizánov*“, ale o vraždu na objednávku. Po bezvýslednom pátraní v rôznych masových hrobách sa Novomeský pred jeho rodinou údajne vyslovil, že „*iba Husák vie, kde skončil.*“

Aspoň symbolický hrob má na cintoríne v Slávičom údolí...

Ocenenie poľským prezidentom

20. mája 2022 dostal Ján Klinovský posmrtné vyznamenanie *Medalem virtus et fraternitas*, ktoré mu udelil prezident Poľskej republiky Andrzej Duda. Na slávnosti 15. júna vo Varšave to bolo zdôvodnené o.i., tým, že urobil „*veľa pre Poliakov*“. Ocenenie prebrala jeho neter Ing. Lýdia Titlová.

Dostane sa mu pozornosti či ocenenia aj v rodnej vlasti?

Martin Lacko

Rudolf Dilong – Karol Strmeň – Ján Okál'

Traja slepí. Básnická balada

Bratislava : Post Scriptum, 2024, 62 strán.
**Unikátna spoločná báseň
 po 80 rokoch**

Bratislavské vydavateľstvo Post Scriptum vydáva doteraz neznámy a doposiaľ ešte nikdy nezverejnený veršovaný cyklus trojice prominentných slovenských exilových básnikov Rudolfa Dilonga, Karola Strmeňa a Jána Okála s názvom *Traja slepí*.

S najväčšou pravdepodobnosťou ide o svetový unikát. Nebýva zvykom, že lyrické básne majú viacerých autorov, pretože lyrika je už vo svojej podstate vysoko osobným fenoménom, ktorý vychádza z najhlbšieho vnútra básnika. Aká silná musela byť udalosť, ktorá dokázala preklenúť osobnostné rozdiely troch básnikových individualít a priviesť ich k napísaniu spoločnej básne?

Slovensko je v prvej polovici roku 1945 v plameňoch, svoju vlasť nedobrovoľne opúšťajú tisícky ľudí, zanechávajú všetko, stávajú sa vyhnancami a odchádzajú do exilu. Pred sebou majú viac ako neistú budúcnosť. Mnohí z nich sa späť už nikdy nevrátia. Tragika chvíle vo vyhnanstve sa kruto zvyrazňuje v závere tohto pohnutého roka – počas vianočných sviatkov, ktoré sa tradične spájajú s obrazmi domova a rodiny.

V ťaživej atmosfére a biednom položení sa v Ríme stretávajú tri osobnosti slovenskej poézie – „vydedenci všetkých svetov“ Rudolf Dilong, Karol Strmeň a Ján Okál' –

a spoločne napíšu jedinečnú modernú baladu *Traja slepí* ako hlboké svedectvo tých dní, keď mnohí navždy stratili svoju vlasť. A keď Boh mlčal.

Táto nielen svojím vznikom ojedinelá básnická skladba ostala dlho v rukopise. Bezmála osemdesiat rokov bola neznáma a zabudnutá. Niekedy na prelome 70. a 80. rokov 20. storočia Ján Okál', jeden z trojice autorov, zaslal svoj rukopis *Troch slepých* Jozefovi M. Rydlovi, ktorý dvanásťstranový veršovaný text tejto balady starostlivo uchoval vo svojom archíve až dodnes. Okálov rukopis editorsky spracoval a textologicky na vydanie pripravil Matúš Marcincin, ktorý osvetľuje okolnosti vzniku básne v esejisticky ladenom doslove *Vydedenci všetkých svetov*.

Balada *Traja slepí* sa dnes predstavuje slovenským čitateľom vôbec po prvýkrát a navyše v limitovanom bibliofilskom vydaní s ilustráciami exilového výtvarníka Jozefa G. Cincíka. Kniha vychádza pri príležitosti 70. výročia ustanovenia exilového štvrťročníka pre slobodnú slovenskú kultúru *Most*, ktorý v americkom Clevelande založili v roku 1954 Mikuláš Šprinc a Andrej Žarnov. (ts)

Don Vojtech Zeman SDB publikoval svoje pamäti Saleziánsky svetobežník

Saleziánsky kňaz a misionár Vojtech Zeman (1930) pochádza z Novej Bane. Študoval na gymnáziách v Zlatých Moravciach a v Leviciach, v roku 1948 vstúpil ku saleziánom. V roku 1950, po Barbarskej noci, skončil v koncentračnom kláštore v Šaštíne, neskôr bol presunutý do Podolíncu. Pracoval aj na Priehrade mládeže. Po prepustení kontaktoval svojich starších spolubratov a s ich pomocou, najmä Františka Revesa, sa mu podaril útek cez rieku Moravu na Západ. V štúdiách a reholnej formácii pokračoval v Taliansku, v Mirabello Monferrato pri Turíne a v argentínskej Cordobe. Tam bol 23. novembra 1958 vysvätený za kňaza.

Jeho prvá misijná stanica bola v Paraguaji. V roku 1969 sa vrátil do Ríma a študoval teológiu na Pápežskej lateránskej univerzite, kde dosiahol licenciát. Od roku 1971 bol misionárom pre Slovákov a Čechov vo Švédsku. V rokoch 1980 – 1992 bol vedúcim Slovenskej katolíckej misie v Mníchove a do roku 2000 v Paríži. Odtiaľ sa vrátil do vlasti.

Vo Švédsku založil časopis *Krajanský pozdrav*, v Paríži bol redaktorom časopisu *Život – La Vie* a prispieval aj do iných slovenských exilových periodík. Je členom Únie slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí. V súčasnosti je členom komunity saleziánov v Bratislave na Trnávke.

Vo svojich spomienkach don Zeman ponúka čitateľovi prežiť radosti i problémy života (nielen reholného) v pohnutom 20. storočí: Saleziánska formácia, Barbarská noc, práce v PTP, útek na Západ, život v juhoamerických misiách i v západnej Európe. V otázke prvej Slovenskej republiky mal vždy jasno. Aj o tom sa dočítate v pamätiach *Saleziánskeho svetobežníka*.

Vojtech Zeman bol nielen spolubratom, ale aj blízkym priateľom známeho nášho historika prof. Milana S. Ďuricu, ktorý ho pozval v roku 2016 za kazateľa pri oslave 60. výročia svojho kňazstva. Pamäti *Saleziánskeho svetobežníka* vhodne dopĺňajú aj rozhovory, ktoré poskytol exilovým i domácim periodikám (*Krajanský pozdrav*, *Mladý Slováčok* – Jozef M. Rydlo, *Svedectvo* – Eva Zelenayová).

Svoje životné krédo don Zeman vyjadril stručne slovami: „Naším prvoradým cieľom by malo byť udržať pri živote náš národ, našu mládež v zahraničí... Národné povedomie je časťou našej vlastnej identity.“

Ján Košiar
 duchovný PV ZPKO

Ján Greš: **Temnota**

Vydavateľstvo MAYOR, s.r.o., 2024, 145 s.

Zbierka otrasných ľudských osudov, pravdivých príbehov ľudí. Reportáže o tých, ktorí prežili hrôzy politického prenasledovania u nás v päťdesiatych rokoch, najmä násilné odvečenie na územie bývalého Sovietskeho zväzu, kde končili v tajomnom súostroví gulagov – tak by sa stručne dal charakterizovať obsah knihy literárnych reportáží Jána Greša *Temnota*.

Už presvedčivé svedectvo o osudoch tisícov neznámych ľudí zo Slovenska je hodné, aby vyšlo knižne. Grešova zbierka dejom nabitých reportáží je však viac než len svedectvo. Najsilnejšie pôsobí jeho keruakovsky, oprostý, nesentimentálny štýl vieryhodného rozprávania, neobyčajný zmysel pre detail vyznávajúci staré „pars pro toto“ – zásadu „časť za celok“.

Lebo jediná silná epizóda, jediný pohľad skulinou, drobný zážitok, detail scény dokáže naozaj povedať viac ako siahodlhé rozprávanie.

Greš toto majstrovstvo ovláda, tento účinný literárny

úskok si už neraz odskúšal vo svojej dvadsaťročnej reportážnej praxi.

Renomovaný autor sa chopil tvrdej témy, ale zvládol ju brilantne. Sám som si pred niekoľkými rokmi, keď sa podujímam na túto prácu, kládol otázku, či to dnes ešte ľudí bude zaujímať. Autor sa však zmocnil témy z pohľadu súčasníka a výrazovými prostriedkami moderného človeka. Nie je to nárek nad minulosťou. Je to živý obraz osudov, pôsobivý prostotou a pravdivosťou. Ak k tomu prirátame svieži Grešov jazyk a dynamiku jeho reportážnej tvorby, výsledkom je kniha, ktorá si zaslúži vydanie i pozornosť čitateľa. 4. mája 2006

Ján Čomaj
spisovateľ

P.S.

Rukopisu knižky *Temnota* trvalo osemmásť rokov kým dostal knižnú podobu. Nič iné jej nestálo v ceste, iba nedostatok finančných prostriedkov na jej vydanie. Peniaze sú pre mnohých autorov tým rozhodujúcim faktorom, čo odsúvajú ich tvorbu do „šuflikov“. Pri takýchto príležitostiach si spomínam na jedného francúzskeho novinára, ktorý radil slovenským kolegom, aby články, ktoré nemajú kde uverejniť, vydali knižne. Nuž, francúzski novinári si to možno môžu dovoliť. Na Slovensku to nie je tak. **(zl)**

Juraj Hurný ml.: **Moje detstvo v Žemberovciach**

Syn jáchymovského politického väzňa spomína na roky 1953 – 1959.

Bratislava:

PV-ZPKO, 2024, 139 s.

Slovenský exulant v Rakúsku, známy operný spevák Juraj Hurný, prežil ťažké detstvo. Jeho otec Juraj, bývalý dôstojník, bol v r. 1950 odsúdený na 12 rokov väzenia. Manželka s malým synom sa ťažko prebýjali, živorili, boli pod neustálym dohľadom ŠtB. Matka dostávala podradné, najhoršie platené práce, a práve kvôli práci a bývaniu sa museli často sťahovať. Najdlhšie však pobývali v hontianskej obci Žemberovce. Bolo to v tých najhorších rokoch čsl. stalinizmu. Tu vyrastal, nadväzoval prvé kamarát-

Juraj Hurný ml.

**MOJE DETSTVO
V ŽEMBEROVCIACH**

Syn jáchymovského politického väzňa
spomína na roky 1953 – 1959

stva, pocítil pomoc a ochranu dobrých ľudí, ale zároveň aj šľahy ateistického režimu.

Ukázalo sa, že aj v čase krutého prenasledovania sa našlo dosť ľudí, ktorí boli ochotní politicky perzekvovaným pomôcť a prekonať ťažké časy. Z tohto pohľadu kniha nie je len spomienkovým rozprávaním ale aj svedectvom o tom, že ľudské porozumenie, láska a Božia pomoc prekonajú každý mocenský diktát a politickú nenávisť. Posolstvo knihy je tak nadčasové. A aktuálne azda práve dnes, keď čelíme novej vlne protikresťanskej i protislovenskej nenávisťi... **(fk)**

**Knihu si možno objednať
v predajni Svojeť, Dunajská 18,
Bratislava, tel. 0903 946 718**

Uplynulo 85 rokov od narodenia Rudolfa Sládkoviča

Trnavčan, vedec, exulant

Slovenský exil má mnoho osobností – známych i neznámych. Jednou z nich je aj trnavský rodák Rudolf Sládkovič. Narodil sa 14. apríla 1939. Otec bol poštárom a zároveň sedliakom. Jeho priority boli roľnícke – pôda. Zmarila mu ich však násilná kolektívizácia. Tá ale paradoxne umožnila synom ísť na štúdiá. (Okrem Rudolfa vyštudoval i jeho brat František, medicínu. Pôsobil ako lekár v Nemecku, neskôr v USA.)

Štúdiá v 50. rokoch

Po maturite na trnavskom gymnáziu študoval kombináciu matematika, fyzika a meteorológia na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave (1956 – 1961). Študenti museli pretrpieť okrem ideologických predmetov ešte jednu „novinku“: začiatok prednášok posunuli z 8. hod. na 6. 30. Vraj, aby sa priblížili robotníkom vo fabrikách. Nečudo, že v roku 1956 sa zapojili do tzv. študentských nepokojov. Študentom prvých dvoch ročníkov potom za trest predĺžili vojenčinu z pol roka na dva roky; končili ako radoví vojaci. Po vojenčine, až do roku 1966 pracoval v SAV v Bratislave, v Ústave meteorológie a klimatológie.

V exile

V komunistickej Č-SR sa však necítil dobre. Ako sám povedal, „pohnútkou k úteku bola tá, že som v tomto systéme už nemohol žiť.“ Ujsť sa mu podarilo za dramatických okolností zo zájazdu v Dánsku a Nórsku v lete 1966. Dôsledky úteku pocítili i doma. Rodičia mali návštevy eštebákov, najstarší brat bol prepustený z práce. Okresný súd v Trnave ho v r. 1967 odsúdil za útek na 18 mesiacov.

Začiatky chudobného utečenca boli ťažké. V roku 1967 dostal miesto vo výskumnom ústave pre výskum ovzdušia v bavorskom Garmisch Partenkirchene, kde ostal až do penzie. Oženil sa s Oľgou, rodáčkou z Bratislavy, s ktorou si založil rodinu. V Nemecku, kde bola silná slovenská komunita, sa trvalo spriatelili s mnohými jej osobnosťami. Napr. s pátrami J. Strečanským, A. Hlinkom, Š. Labom, biskupom D. Hrušovským, F. Ďurčanským či historikom L. Suškom. Boli každoročnými účastníkmi osláv 14. marca v Mníchove, ktoré boli pre komunitu ústredným sviatkom.

Spoznávanie historickej pravdy

V Nemecku sa im otvorili historické obzory. Mohli sa dozvedieť skutočnú pravdu nielen o prenasledovaní Cirkvi, ale o hrôzach komunizmu vôbec. Sládkovičovci s ním nemali dobrú skúsenosť už pri jeho príchode na jar

1945. Otec rodiny len o vlas unikol podguráženým sovietskym „osloboditeľom“. „Našu rodinu susední ‚chudáci‘ a komunisti považovali za buržujov, a to iba preto, lebo otec bol pracovitý, sporovlivý a takmer nič nepil – v porovnaní s nimi nič... A títo ‚pokrokoví chudáci‘, ktorí chceli zrazu rozkazovať – dnes by sme ich nazvali progresívci – v rámci jedného mulatčaku s ruskými vojakmi sa rozhodli, že urobia so susedom – buržujom poriadok. Tak ich spitý veliteľ povedal ešte viac opitému vojakovi, aby išiel otca zastreliť. Ten si však nevedel rýchle obuť čížmy, čo nás zachránilo.“ Mal veľké

šťastie. Iný ich sused Šimák, paradoxne neskorší prvý súdruh v Trnave, mu stačil zakričať, aby utekal, že ho idú zastreliť.

Kým v ľudovodemokratickej ČSSR sa za pravdu zatváralo, v Nemecku sa dalo ešte pomerne slobodne diskutovať. A práve túžba šíriť pomoc a pravdu tam, kde chýbali, manželov Sládkovičovcov pohýnala k aktivite, k materiálnej podpore núdznych.

Zápas o pravdu však neskončil ani po roku 1989. Opačne, nemilo ich prekvapovali názory, že „každý má svoju pravdu“, či dokonca slová, že „na Slovensku máme iné starosti než skúmať otázku pravdy“. To ich pohlo k ďalšej aktivite. Pomohli s prekladmi i vydaním viacerých kníh i článkov. (Např. diela Viktora Kravčeka *Žil som pod červenou hviezdou*, ktorá je otrasným svedectvom o pomeroch v ZSSR; zborníka na počesť pátra Strečanského *Kňaz s harmonikou* a i.)

Pojmové zmätky

R. Sládkovič pripomína, že okrem prekrútenej histórie veľké škody napáchali aj prekrútené pojmy. Tak např. niekdajší bolševický denník si ponechal (škandalózne) názov „Pravda“ – a klame ďalej... Podobne je to s pojmami exil/emigrácia. Napísal: „Ja sa necítim byť emigrantom; tak ma pomenoval ten majstrovský luhársky režim. Ja som nemal možnosť požiadať na úrade o emigráciu do cudzieho štátu, ako to urobila moja teta v roku 1925, keď emigrovala do Kanady. Ja som doslova utekal. A keby ma boli prehliadli a odhalili, tak by som bol skončil vo väzení. Ľudia pred komunistami utekali, no títo ich nikdy nenažovali utečencami; neznalo by to totiž pekne, okrem toho z ich ‚raja‘ sa oficiálne neutekalo. Nazvali nás emigrantmi a toto sa podnes opakuje... To isté platí o troch miliónoch sudetských Nemcov; oni boli vyhnaní, podobne ako Adam a Eva, ani tí neboli ‚vysídlení‘ z raja. Toto sú príklady, čo dokážu manipulátori urobiť s pojmami...“

Martin Lacko

STALO SA

**Stalo sa v júli
a v auguste**

29. júna – 3. júla 1995 na pozvanie biskupskej konferencie Slovenska, prezidenta SR a predsedu vlády SR pápež Ján Pavol II. vykonal päťdňovú pastoračnú návštevu v Slovenskej republike. Navštívil Bratislavu, Nitru, Šaštín, Košice, Prešov, Levoču a Vysoké Tatry.

1. júla 1947 na tradičnej púti na Mariánskej hore v Levoči, tentoraz s mnohými krížmi, sa zúčastnilo vyše 130 000 veriacich. Táto púť sa stala každoročnou manifestáciou viery a nepriameho protestu proti bezbožnému režimu napriek všetkým prekážkam, ktorými sa komunisti usilovali znemožniť, alebo aspoň obmedziť tento prejav viery a nádeje slovenských katolíkov.

3. júla 1945 SNR vydala nariadenie o prepúšťaní osôb štátne nespôľahlivých zo súkromných služieb.

3. – 4. júla 1945 bolo z katolíckeho univerzitného internátu Svoradov v Bratislave uväznených 64 študentov.

3. júla 1949 sa začalo samostatné vysielanie slovenského programu Rádia Vatikán. - 75. výročie.

4. júla 1954 zomrel vo väzení v Brne kňaz Andrej Gerát. Pochovaný je v spoločnom hrobe väzenia. – 70. výročie.

5. júla 1869 sa vo Svätom Kríži (dnes Žiar nad Hronom) narodil Štefan Moyses, rímskokatolícky biskup, v rokoch 1850-1869 banskobystrický diecézny biskup, pedagóg, verejný činiteľ, kultúrny pracovník, národovec, zakladateľ a prvý predseda Matice slovenskej. – 155. výročie.

7. júla 1946 vedenie Benešovej Národnosocialistickej strany vypracovalo tajný dokument – Memorandum o Slovensku, v ktorom dopodrobna rozviedlo plány na duchovnú a mocenskú asimiláciu a etnicko-politickú likvidáciu slovenského národa.

11. júla 1951 Národné zhromaždenie schválilo zákon o ochrane štátnych hraníc. Na tomto základe pohraničná stráž mohla strieľať do občanov, ktorí sa pokúšali odísť za hranice štátu.

13. júla 1949 diplomatický zástupca Vatikánu opustil Č-SR na žiadosť česko-slovenskej vlády. - 75. výročie. Obnovenie diplomatických vzťahov s ČSFR sa uskutočnilo v roku 1990, nunciom bol arcibiskup G. Coppa.

14. júla 1949 Štátny súd v Bratislave na základe obžaloby prokurátora Ondreja Ujhelyiho zo dňa 22. mája 1949 odsúdil šesť mladých Slovákov členov Bielej légie, ktorej cieľom bolo obnovenie slovenskej štátnosti. Augustín Lednický ako vedúci skupiny bol odsúdený na trest smrti a bol aj popravený. Na doživotné väzenie boli odsúdení dvaja 21-roční Milan Michal Biščo a Štefan Erlach; Anton Petrek dostal 25 rokov a Ján Ganišín 15 rokov väzenia. (Pri novom súdnom konaní na Krajskom súde v Banskej Bystrici 6. septembra 1990 boli rozsudky zrušené a všetkých uznali za nevinných.)

14. júla 1950 vládnym nariadením č. 112/1950 komunistická vláda zrušila všetky diecézne semináre (cirkevné školy pre prípravu na kňazstvo) aj rehoľné vysoké školy bohoslovnia a zriadila na Slovensku jedinú bohosloveckú vysokú školu, ktorú nazvala Rímskokatolícka cyrilometodejská (sic!) bohoslovecká fakulta v Bratislave. Dozor nad touto fakultou zverili Štátnejmu úradu pre cirkevné veci.

17. júla 1960 vo väzení v Leopoldove zomrel utýraný gréckokatolícky prešovský biskup Pavol Peter Gojdič. Pápež Ján Pavol II. ho v roku 2001 vyhlásil za blahoslaveného mučeníka, ktorý podstúpil smrť za svoju vieru.

17. júla 1992 SNR schválila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky, ako základný dokument suverénosti štátu slovenského národa.

20. júla 1950 začala Štátna bezpečnosť deportovať aj diecéznych kňazov, najmä farárov, zo všetkých krajov Slovenska do koncentračného tábora v Mučeníkoch (neskôr – že by aj preto? – premenované na Sládečkovce). Za týždeň tam deportovali vyše 150 kňazov.

21. júla 1948 bola zákonom č. 213/1948 zlegalizovaná protiprávna činnosť Akčných výborov. Jej výsledkom bolo okrem iného prepuste-

nie 28 000 občanov zo štátnych a verejných služieb, vylúčenie z vysokých škôl asi 7 000 študentov a nepriamo aj začiatok mohutnej emigračnej vlny, ktorá do roku 1950 priviedla asi 25 000 občanov k tomu, aby hľadali útočisko v západných krajinách, neraz s rizikom straty vlastného života.

27. júla 2004 bola v Bratislave založená Spoločnosť sv. Gorazda. – 20. výročie. Predseda: Miroslav Holečko)

28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku. To bol začiatok prvej svetovej vojny. Podľa odhadov sa postupne zúčastnilo na vojnových operáciách asi 400 000 Slovákov.

V júli 1949 pokračoval masívny odpor veriacich proti zatýkaniu kňazov. V Lutile 2. júla a v Borskom Sv. Mikuláši 3. a 8. júla. Podľa prof. Vnuka celkove sa takéto vzbury stali asi v 60 obciach a na celom Slovensku to bolo asi 25 000 ľudí. Trestné oznámenia boli podané proti 1 136 osobám, z nich bolo odsúdených 467 spolu na 546 rokov, 6 mesiacov a 27 dní. Oslobodených bolo 289 ľudí, mnohí dostali podmienené tresty. „Vzbury“ proti tzv. Katolíckej akcii boli najmasovejším prejavom odporu obyvateľstva proti komunistickému režimu do roku 1989.

1. augusta 1914 vypukla prvá svetová vojna. – 110. výročie. Skončila sa 11. novembra 1918.

4. augusta 1965 zomrel spišský biskup Ján Vojaššák v nemocnici v Řičanoch pri Prahe.

9. augusta 1919 bol v Bertotovciach zavraždený kňaz František Majoch. Bol nadšeným buditeľom, ktorý horlivo oslavoval vznik Československa v roku 1918. Keď maďarskí bolševici obsadili 9. júna 1919 Prešov, musel pred nimi utiecť, pretože bol na ich zozname politických a ideových oponentov. Tragédii však neušiel. Stalo sa tak v sobotu 9. augusta 1919, medzi 18. a 19. hodinou večer. Vtedy ho bertotovský dočasný notár Gejza Reich prezlečený za československého dôstojníka vylákal do Bertotoviec, kde ho v obecnej škole zákerne zastrelil.

Pokračovanie na 22. strane

STALO SA

Pokračovanie z 21. strany

Jeho mŕtvolu potom hodil do žumpy. Vraha žandári zatkli na druhý deň ráno, keď na voze viezol do Bertoviec aj Majochovu sestru. Reich bol odsúdený na trest smrti, ale v novembri 1919 sa mu za záhadných okolností podarilo utiecť z väzenia divízneho súdu v Košiciach do Maďarska. – 105. výročie.

12. augusta 1919 na zhromaždení v Žarnovici Andrej Hlinka predstavil text Pittsburskej dohody.

13. – 15. augusta 1933 sa v Nitre konali veľké Pribinove slávnosti na 1100. výročie posvätenia prvého kostola na Slovensku, ktorý dal postaviť knieža Pribina.

K zhromaždených desaťtisícom veriacich prehovoril z tribúny Andrej Hlinka, ktorý slávnostne vyhlásil: „Slováci už na úsvite dejín Slovanov mali svojho vládu Pribinu. Boli sme teda už vtedy národom slobodným, samobytným, svojráznym, národom kresťanskej a slovenskej kultúry. Kým iné národy slovanské v tých časoch nedospeli ešte k dostatočnej kresťanskej vzdelanosti, my, Slováci, žili sme už ako národ kresťanský a slobodný.“

14. augusta 1989 zatkli členov Bratislavskej päťky: Jána Čarnogurského, Miroslava Kusého, Antona Seleckého, Hanu Ponicku a Vladimíra Maňáka. Stali sa najznámejšími oponentmi komunistického režimu na Slovensku. Všetci pôsobili v Bratislave. Režim sa pokúsil ich zatknutím poslednýkrát zastrašiť otvorenú opozíciu. Štátna bezpečnosť ich zadržala potom, čo listom zo 4. augusta 1989 informovali slovenskú vládu o zámere uctiť si pamiatku obetí okupácie v auguste 1968 položením kvetov na miestach, kde vojaci Varšavskej zmluvy zastrelili demonštrujúcich obyvateľov. – 35. výročie.

20. – 21. augusta 1968 vojská piatich komunistických štátov Varšavskej zmluvy bez vypovedania vojny vtrhli v noci do Česko-Slovenska, obsadili jeho územie a zmocnili sa kontroly štátu.

22. augusta 1936 maďarský ríšsky správca Miklós Horthy počas svojho stretnutia s kancelárom Nemeckej ríše Adolfom Hitlerom zdôraznil, že „predovšetkým treba zničiť Česko-Slovensko. Verím, že naša nádej nie je neopodstatnená a že v prípade

spomenutého úroku v krátkom čase obsadíme celé územie Horného Uhorska.“

23. augusta 1945 SNR vydala nariadenie č. 105/1945 o zriadení pracovných táborov pre osoby odsúdené na základe retribučného súdnictva.

29. – 31. augusta 1950 komunistický režim realizoval tzv. Akciu R, ktorá znamenala násilné deportácie veľkej časti rehoľných sestier zo 137 slovenských kláštorov do 16 koncentračných táborov.

30. augusta 1944 prezident SR Jozef Tiso vo svojom rozhlasovom prejave zdôraznil, že „slovenská štátna samostatnosť sa zrodila z nepopierateľného prirodzeného práva slovenského národa na vlastný život“.

30. augusta 1959 bola v Argentíne založená zahraničná Matica slovenská. – 65. výročie. Jej predsedom sa stal Jozef Cíger Hronský.

31. augusta 1944 vojenské vedenie povstalcov v Banskej Bystrici žiadalo Československé ministerstvo národnej obrany v Londýne o bombardovanie Bratislavy.

Výročie veľkej vojny

Z hľadiska Slovenska a Slovákov možno 20. storočie rozdeliť na dve úplne rozdielne obdobia: do roku 1914 a po ňom. V 19. st. boli Slováci predmetom tvrdej maďarizácie, nemali k dispozícii žiadnu strednú školu, existovalo veľké vysťahovalectvo, ich reálna perspektíva pripomínala prinajmenšom osud Baskov, ak nie niečo horšie.

Úspešný príbeh Slovákov a Slovenska v 20. storočí nastal až po veľkej vojne (1914-1918), ktorá spôsobila rozpad monarchie a umožnila uplatnenie suverenity slovenského národa. Dodajme, že Slováci nútene bojovali v rokoch 1914-1918 predovšetkým v Rakúsko-Uhorskej armáde. Zmobilizovaných bolo možno až 450 tisíc Slovákov. Celkovo v prvej svetovej vojne zahynulo 69 700 Slovákov a 61 660 Slovákov bolo zmrzačených. Zároveň samotní Slováci sa aktívne zapojili do odbojovej činnosti v rámci armád Dohody, čím vytvorili predpoklady pre porážku a rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik novej česko-slovenskej štátnosti.

Slovenskú účasť v légiách predstavovali bývali vojnoví zajatci, prípadne americkí Slováci. Samotní americkí Slováci sa uplatnili hlavne v čs. légiách vo Francúzsku. Početne a významovo však najväčší rozmach zaznamenali čs. légie v Rusku. Pre úplnosť uvedme, že v česko-slovenských légiách, t. j. v zahraničnej čs. armáde, pôsobili 5 104 Slovákov v Rusku, ďalej 1 591 Slovákov v čs. légiách vo Francúzsku a 591 Slovákov v čs. légiách v Taliansku. Hlavný vojenský a medzinárodný význam mali

čs. légie v Rusku, ktoré prechodne bojovali vo veľkom územnom priestore od Kazane až po Vladivostok. Navyše v prvej svetovej vojne len v armáde USA pôsobil ďalších 42 404 Slovákov a Čechov. Obdobie 1356 ich bolo v srbskej armáde a tiež v britskej armáde a to 1102 Slovákov a Čechov. Odhadovaný úhrnný počet Slovákov a Čechov v spojeneckých armádach (Dohody) v období prvej svetovej vojny predstavoval približne 45 614 osôb. Vedúcu úlohu pri tvorbe a organizácii čs. légií mal M. R. Štefánik, ktorý sa stal tiež podpredsedom najvyššieho riadiaceho orgánu česko-slovenského zahraničného vojska a najvyššieho politického orgánu a to parížskeho Conseil National des Pays Tchéques et Slovaques, teda: Národnej rady krajín českých a slovenských.

Neschopnosť rakúsko-nemeckých a maďarských elit oddeliť sa od Nemecka počas veľkej vojny spečatilo zánik Rakúsko-Uhorska a vznik Česko-Slovenska. Nakoniec Slovensko a Slováci sa zaradili medzi víťazov 20. storočia. Teda slovenské úspešné dvadsiate storočie otvorili výsledky prvej svetovej vojny a schopnosť Slovákov postaviť sa na tu správnu stranu. V tom mal M. R. Štefánik nezastupiteľnú zásluhu. Kto by povedal v roku 1914, čo sa stane v roku 1918?! Bolo to doslova slovenské vzkriesenie a začalo sa úspešné slovenské dvadsiate storočie. Je na nás, aby úspešne pokračovalo ďalej.

Bruno Čanády

PRIPOMÍNAME SI

V júli si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

40 rokov

Tatiana Tóčíková, Čataj 24.7.1984

50 rokov

Ing. Dagmar Matysová, Limbach 26.7.1974

60 rokov

Bc. Ružena Hagarová, Nitrianske Pravno 18.7.1964

65 rokov

Jozef Halko, Rajec 9.7.1959

70 rokov

Magdaléna Kukuricsášová, Košice 15.7.1954
Róbert Tarnóczy, Belgicko 24.7.1954

75 rokov

Martin Hric, Bratislava 13.7.1949

83 rokov

Štefan Gombár, Zvolen 14.7.1941

84 rokov

Rozália Bafrncová, Bratislava 9.7.1940

85 rokov

Mária Novotná, Levoča 6.7.1939
Karol Kubričan, Bánovce nad Bebravou 15.7.1939

86 rokov

Oľga Gregušová, Záhorská Ves 19.7.1938

87 rokov

Magdaléna Sotáková, Trebišov 21.7.1937

88 rokov

Gejza Laktiš, Topoľčianky 13.7.1936
Judita Očkajáková, Žilina 30.7.1936

92 rokov

Pavol Šandorfí, Trenčianska Teplá 1.7.1932

V auguste si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

50 rokov

Marta Labudová, Spišská Nová Ves 15.8.1974

60 rokov

Ing. Jana Španková, Bratislava 10.8.1964

65 rokov

Imrich Farkaš, Spišské Vlachy 22.8.1959

Marko Semeš, Bratislava 23.8.1959

70 rokov

František Mak, Banská Bystrica-Šalková 22.8.1954

75 rokov

Ing. Stanislav Porubčan, Dubnica nad Váhom 7.8.1949

81 rokov

Jelena Boboková, Banská Bystrica 5.8.1943
Mária Balážová, Nitra 22.8.1943

84 rokov

Anna Mešťanová, Heľpa 23.8.1940

86 rokov

Zdenka Báčíková, Bánovce nad Bebravou 5.8.1938
Anton Papfy, Michalovce 31.8.1938

87 rokov

Ružena Putnoková, Banská Bystrica 2.8.1937
Mária Šidová, Ružomberok 2.8.1937

88 rokov

Cecília Tarnóczyová, Nováky 28.8.1936

89 rokov

Štefan Novák, Košice 8.8.1935

90 rokov

Jozefína Belicová, Pezinok 23.8.1934
Karol Karmoczy, Žiar nad Hronom 23.8.1934

92 rokov

Ladislav Geró, Nitra 7.8.1932

94 rokov

Anna Viteková, Žilina 9.8.1930
Štefan Števek, Bratislava 18.8.1930
Vojtech Brázdovič, Bratislava 19.8.1930
Pál Sebok, Štítnik 28.8.1930

Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPELI

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 100 EUR
Michal Malatinský, Bratislava 20 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 40 EUR
Ing. Marián Šuran, Bratislava 200 EUR
Edita Kalafutová, Bratislava 6 EUR
Mgr. Igor Gajdoš, Nesvady 10 EUR
Marko Semeš, Bratislava 50 EUR
Ľuba Kozlová, Bratislava 10 EUR
Karol Kubričan, Bánovce nad Bebravou 10 EUR
Ľudovít Batora, Prievidza 50 EUR
Dr. Martin Jančuška 50 EUR
Agnesa Školnová 20 EUR
Renáta Červeňanová, Mníchova Lehota 50 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 20 EUR
Petronela Šustová, Piešťany 30 EUR
Mária Lelenková, Gajary 5 EUR
Agnesa Hudecová, Bratislava 20 EUR
Msgr. Imrich Tóth, Paríž 150 EUR
Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 87 rokov, 18. júna 2024, nás po ťažkej chorobe opustila **Agnesa MOLČANOVÁ**, dlhoročná členka regionálnej pobočky PV ZPKO Levoča. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 21. júna 2024 na cintoríne v Jablonove. Nech odpočíva v pokoji.

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezrušilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výšku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň pred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodíme aj naďalej chrániť a obhajovať. Zájemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: **SK74 3100 0000 0040 0012 8109**, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopis Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.** Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

str.1./

Evidenka č.7

Z á p i s n i c a .

Napísaná dňa 14. VIII. 1952 u Juraja Klimenta v Tuhári č.d. 61
za prítomnosti podpísaných,

P r e d m e t o m

je zaistenie všetkého majetku Juraja Klimenta z Tuhára č.d.61
na základe Uznesenia Okresného súdu v Lučenci zo dňa 8.VIII.1952
č. T-242/1952.

Zaistuje sa tento hnutelný a nehnuteľný majetok:

Živý inventár:

- 1./ 1 kôň kešo asi 15 ročný,
- 2./ 1 kobyľa peje asi 7 ročná,
- 3./ 1 krava 5 ročná /dvakrát otelená, pripustená/
- 4./ 1 jalovica črva ročná nepripustená,
- 5./ 6 kusov sliepok /rôzne/
- 6./ 18 kusov kureniec lenghartky asi 3-4 týždenné,
- 7./ 1 prasnička /1 krát vyprásená o váhe 100-130 kg/
- 8./ 1 prasnička asi ročná nepripustená o váhe asi 80-90 kg,
- 9./ 1 bravec behuň o váhe asi 40 kg,
- 10./ 1 hus /2-3 ročná/

Mŕtvy inventár:

- 1/ 1 železný pluh č.7 značky Bacher starý v dobrom stave
s kolieskami
- 2./ 1 železná brána trojdielne staršie dobré,
- 3./ 1 malý doštený voz krátky v dobrom stave,
- 4./ 1 voz na seno dlhý s dvoma retiazkami,
- 5./ 1 železná vidľa na seno s násadou,
- 6./ 1 výbušný motor 16, HP, t.č. mláti na Políchno, údajne
vlastníkom je len v 1/2/druhá polovina Ja a Jozef Fízel/
- 7./ 1 drevené sane
- 8./ postroje kožené na 1 pár koní v dobrom stave
- 9./ 1 vidľa na hnoj s násadou,
- 10./ 1 senný kôš veľký v dobrom stave,
- 11./ asi tri vozy hnoja v betonovej ohrade,
- 12./ 1 sečkáreň v dobrom stave údajne polovina patrí Ondrejovi
Kelementovi z Tuhára č. 61,
- 13./ 1 sud drevený na hnojovku údajne polovina patrí Jozefovi
Klimentovi č. 45 Tuhár
- 14./ 1 cinkulár s dreveným podstavcom, polovina patrí údajne
Jánovi a Jozefovi Fízelovi,
- 15./ 1 šrotovník na motor zn. Slávia, polovina patrí Jánovi a
Jozefovi Fízelovi,
- 16./ 1 váha na 300 kg polovina patrí Jozefovi a Jánovi Fízelovi
- 17./ 1 sejačka 15 riadková v dobrom stave, polovina patrí
Jozefovi Klimentovi
- 18./ asi 100 hrbok pšenice v pajte nevymlátenej,
- 19./ asi 30 hrbok jačmeňa nevymlátenej v pajte,
- 20./ asi 60 hrbok raže na lazoch a Brezinách-nevymlátenej,
- 21./ asi 1 ha ovsa pokoseného v hriadkoch v Brezinách,
- 22./ asi 2 ha ovos nepokosený tiež v Brezinách,
- 23./ naď maštalu asi 4 vozy sena o váhe 30-40q
- 24./ v búde na mlátačku dateline mláďza asi 30-40 q
- 25./ na salaši asi 10 vozov sena a tiež tam asi 1 voz slamy sta